

Rösterna inifrån brinnande förorter

Unga mäns perspektiv på sitt deltagande i
social oro i utsatta bostadsområden

EMIL ALHEREK

Kriminologi

Kandidatuppsats

Handledare: Karin Hellfeldt

Örebro Studies in Criminology 2018

Förord

Jag trodde aldrig att jag som 25-åring skulle sitta här med två universitetsexamen varav en i kriminologi. Som barn till två syriska invandrare som kom till Sverige i slutet av 80-talet kommer jag ifrån en barndom och uppväxtmiljö som präglades av stora socioekonomiska svårigheter. Föräldrarna kom ifrån en lägre social klassbakgrund såsom underklassen-och arbetarklassen, hade låg utbildningsnivå samt sämre ekonomi då de under hela 90-talet arbetade med att dela ut reklam för att klara sig ekonomiskt. Jag hade under uppväxten svårigheter i skolan till följd av bl.a. bristfällig hjälp i skolämnen hemifrån, dåliga skolbetyg och drabbades av svåra identitetskriser i tidiga år, där jag skämdes oerhört mycket över mig själv som barn till invandrare, kände mig underordnad, tystad, kriminell, dålig och avvikande. Jag uppfattade andra individer, i synnerhet etniska svenskar vara privilegierade och bättre än mig i samhället. Jag förstod inte då, det som jag förstår idag, att jag hade internaliserat ett samhälleligt nedvärderat stigma om mig med annan etnisk bakgrund än svensk som kriminell, dålig, avvikande etc. Detta ledde till att jag i unga år upplevde ett utanförskap från det etablerade svenska majoritetssamhället, vilket resulterade i att jag utvecklade ett stort förakt mot mig själv, mot det etablerade svenska majoritetssamhället och på eget bevåg alienerade mig från detta samhälle. Denna negativa trend bröts lyckligtvis av min fantastiska grundskolelärare Martina Augustsson, som såg detta och arbetade gediget med att förmedla andra perspektiv på saker och ting till mig. Det gedigna stora intresset för humaniora d.v.s. studier om människan och sociala processer såsom social ojämlikhet, stigmatisering, utanförskap, kriminalitet etc., kan sålunda härledas till dessa tidiga men också nuvarande erfarenheter av sådana sociala processer som påverkat/påverkar mig och i synnerhet många andra socialt utsatta grupper i majoritetssamhället såsom kvinnor, HBTQ-personer, funktionshindrade etc.

Människan är till sin evolutionära natur bl.a. förprogrammerad till att konkurrera med andra människor om viktiga samhällsresurser för sin egen och grupps fortsatta överlevnad. Denna konkurrens, vilken kan leda till gruppkonflikter med diskriminering, stigmatisering och exkludering av andra människor som följd, överskuggar ofta människans förprogrammerade extraordinära förmåga och vilja att samarbeta och hjälpa andra människor. Tre av de fantastiska personer som visat på en otroligt genuin och extraordinär förmåga och vilja att hjälpa andra människor är min handledare i kriminologi Karin Hellfeldt och mina

lärare Anna Meehan och Catherine Tuvblad på örebro universitet. Först av allt går inte i ord att beskriva den tacksamhet jag har gentemot min handledare Karin för den handledningen jag fått. Karin har lagt ned mycket energi åt att lära, hjälpa, stötta och inspirera mig att skriva klart denna studie. Karin har inte enbart hjälpt mig att få en akademisk examen i kriminologi. Karin har med sin hjälp möjliggjort att jag har de förmågor, strategier och resurser som krävs för att motverka stigmatisering och inte hamna i ett utanförskap i framtiden, att kunna få arbeta med det jag vill arbeta med: att hjälpa individer i utanförskap i majoritetssamhället, och att skaffa mig ett bra liv. Jag vill samtidigt rikta ett otroligt stort tack mina lärare Anna Meehan och Catherine Tuvblad som under utbildningens gång, med sina starka, genuina, personliga och pedagogiska personligheter uppmärksammade min personlighet och potential och förstärkte denna i syfte att hjälpa mig göra klart denna studie. Otroligt stort tack ska ni ha Karin Hellfeldt, Anna Meehan och Catherine Tuvblad för ert genuina intresse (utöver er profession som professorer och handledare) att både på ett professionellt och samtidigt personligt plan verkligen vilja hjälpa och vägleda människor. Utan Karin, Anna och Catherine som lärare och handledare hade jag säkerligen inte haft någon möjlighet att nå mina framtida mål.

Mitt mål med denna studie är sålunda inte att enbart få möjlighet att jobba med och hjälpa individer som upplever och lever i ett utanförskap i majoritetssamhället. Mitt främsta mål med denna studie är att sprida kunskap om hur nästintill osynliga sociala samhällsstrukturer och mänskliga sociala vardagliga processer i form av bl.a. diskriminering, stigmatisering och exkludering av individer från socialt utsatta grupper, kan försvåra dessa individers, sociala och materiella livsvillkor avsevärt i majoritetssamhället och sålunda göra deras liv mycket odrägligt. Vi behöver lära varandra att bryta, attackera och rasera förtryckande, destruktiva och ojämlika strukturer, inte varandra.

Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka hur unga män i utsatta bostadsområden resonerade kring sitt deltagande i social oro i utsatta bostadsområden. Studien utgjordes av en kvalitativ forskningsmetod med deduktiv ansats där en fokusgruppsintervju utfördes med fem respondenter i åldrarna 18-20 år. Studiens resultat visade att respondenterna levde under sämre sociala och materiella livsvillkor i majoritetssamhället såsom en lägre social klasstillhörighet, en upplevd samhällslig stigmatisering av den svenska staten och majoritetsbefolkningen samt ett utanförskap från viktiga samhällsinstitutioner såsom en samhällsgemenskap, utbildningsväsende och arbetsmarknad i det svenska majoritetssamhället. Respondenternas anledningar till sitt deltagande i social oro, kan förstås vara ett sätt för dessa att hämnas och opponera sig mot det upplevda förtryckande etablerade svenska majoritetssamhället. Men också ett sätt att visa sitt missnöje med sina upplevda sämre sociala och materiella livsvillkor i majoritetssamhället. Respondenternas deltagande i social oro kan förstås vara en sista utväg och ett effektivt medel för dessa att göra sig hörda och vädja till högre instanser såsom stat, politiker men också majoritetsbefolkningen att få bättre sociala och materiella livsvillkor och ökat inflytande i det svenska majoritetssamhället.

Nyckelord: Social oro, utsatta bostadsområden, unga män, stigmatisering, utanförskap, social klasstillhörighet

The voices from within burning deprived neighbourhoods

Abstract

The aim of this research was to examine how young men from deprived Swedish neighborhoods, resonated regarding their participation in urban unrest. The study was executed by using a qualitative deductive research design in which a focus group interview was conducted with five respondents in the ages between 18 and 20. The results showed that the respondents tended to live in poorer social and material living conditions in the society, such as belonging to a lower social class, experiences of stigmatization from the Swedish majority population and state, and exclusion from vital social institutions such as the established social community, education and labor market. The respondents' reasons for their participation in urban unrest can be seen as a way to retaliate and oppose the perceived oppressive Swedish society. But also a way of showing dissatisfaction with their perceived poorer social and material living conditions in the Swedish majority society. The respondents' participation in urban unrest can also be seen as a last resort and an effective means to be heard and appeal to higher bodies such as state, politicians but also the majority population to get better social and material living conditions and increased influence in the Swedish majority society.

Keywords: Urban unrest, deprived neighborhoods, young men, stigmatization, exclusion, social class

Criminology III, Spring 2018. Supervisor: Karin Hellfeldt

Innehållsförteckning

Unga mäns perspektiv på sitt deltagande i social oro i utsatta bostadsområden.....	1
Begreppsdefinition.....	2
Utsatta bostadsområden.....	2
Sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden.....	3
Bakomliggande mekanismer till deltagande i social oro.....	7
Teoretiska förklaringsmodeller till unga mäns deltagande i social oro i utsatta bostadsområden.....	10
Figurationen - etablerade och outsiders.....	11
Stigmatiseringsteorin.....	12
Strainteorin.....	13
Kunskapsluckor och studiens syfte.....	14
Syfte och frågeställningar.....	15
Metod.....	15
Respondenter.....	15
Material.....	16
Procedur & Etiska överväganden.....	18
Analysmetod	19
Resultat och Analys.....	20
Respondenternas tidiga sociala och materiella livsvillkor och uppväxtförhållanden i utsatta bostadsområden.....	20
Stigmatisering.....	23
Utanförskap.....	26
Att göra uppror mot majoritetssamhället.....	28
Diskussion.....	32
Begränsningar och styrkor med studien.....	36
Praktiska implikationer.....	38
Referenslista.....	44

Bilaga 1. Informationsbrev.....	48
Bilaga 2. Samtyckesblankett.....	49
Bilaga 3. Intervjuguide.....	50

Unga mäns perspektiv på sitt deltagande i social oro i utsatta bostadsområden

Social oro, d.v.s. kollektiva våldsamma upprorsliknande handlingar och situationer såsom anlagda bilbränder, brandattacker mot lokaler och affärer samt stenkastning mot polis och räddningstjänst har ökat i Sverige (Hallin & Guldåker 2013; Malmberg, Andersson & Östh, 2013; NOA, 2015). Denna ökning i social oro framgår bl.a. av en stigande rapportering av antalet anlagda bilbränder och stenkastning i utsatta bostadsområden (Hallin & Guldåker 2013; Malmberg m.fl., 2013; Schierup & Ålund, 2011). Social oro är mer förekommande i utsatta bostadsområden (Brå, 2015; NOA, 2015; Gerell, 2017). Utsatta bostadsområden är geografiskt avgränsade områden d.v.s. segregerade områden som kännetecknas av högre nivåer av våld, kriminalitet och otrygghet. I dessa bostadsområden finns en högre andel socialt utsatta grupper såsom exempelvis etniska svenskar med lägre social klasstillhörighet som tillhör underklassen: inget arbete, inkomst och utbildningsnivå eller arbetarklassen: lågavlönade icke-kvalificerade arbeten, en förgymnasial utbildningsnivå, och undermålig inkomst, men också invånare med invandrarbakgrund d.v.s. individer som själva eller vars föräldrar är födda utomlands (Arbetsmarknadsdepartementet, 2012; Brå, 2015; NOA, 2015). Studier visar att socialt utsatta grupper som är boende i utsatta bostadsområden i större utsträckning har högre nivåer av försvårande sociala och materiella livsvillkor såsom bristfällig skolgång, lägre utbildningsnivå, högre arbetslöshet, upplevd stigmatisering, vilket kan leda till förhöjda känslor av orättvisa och utanförskap (Karlsson, Kuusela & Rantakaeisu, 2013; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014). Utanförskap har i sin tur blivit kopplad till ökad risk för att delta i social oro (Bergesen & Herman, 1998). I utsatta bostadsområden är den yngre befolkningen, i synnerhet unga män, i större utsträckning präglade av sämre sociala och materiella livsvillkor samt högre nivåer av utanförskap, vilket tenderar leda till att dessa i större utsträckning deltar i social oro. I syfte att tillämpa brottsförebyggande åtgärder mot den ökande sociala oron i utsatta bostadsområden är det sålunda av stor vikt att tillägna sig en djupare förståelse för hur unga män i utsatta bostadsområden som deltar/deltagit i social oro upplever sina tidiga sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden och i majoritetssamhället samt resonerar kring sina anledningar till att delta i social oro (Lidskog, 2006; Malmberg m.fl., 2013). En djupare kunskap om dessa unga män kan på sikt bidra till insatser som vidare kan leda till minskad social, materiell och ekonomisk samhällsskada (NOA, 2015; Sernhede, 2007, 2014). För att få en djupare förståelse för hur unga män resonerar kring att delta i social oro, genomfördes en kvalitativ studie genom en

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

fokusgruppsintervju med fem unga män som var uppväxta i utsatta bostadsområden och som uppgett att dessa deltar/deltagit i social oro.

Begreppsdefinition

Etniskt svensk. I föreliggande studie definieras begreppet etniskt/etnisk svensk som individer som själva, vars föräldrar, och tidigare generationer är inrikesfödda (Ambjörnsson, 2004; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014). Begreppet inrikesfödd är ett problematiskt, känsligt och svårdefinierat begrepp. Begreppet kan avse att formellt beskriva individer (oavsett etnicitet) som är födda inom ett specifikt land (Rojas, 2001). Begreppet kan även avse att informellt beskriva individer som socialt sett upplevs tillhöra ett land och en specifik befolkningsgrupp. I denna uppsats används enbart den informella användningen av begreppet. Detta innebär att begreppet inrikesfödda avser individer som fysiskt, socialt och kulturell upplevs härstamma från Sverige: nordeuropeiskt utseende, ljus hy, ljust hår samt talar, beter sig och som följer normer, värderingar och åsikter som kan upplevas som etniskt svenskt.

Invandrare. Begreppet invandrare definieras som individer som själva, vars föräldrar, och tidigare generationer är utrikesfödda (Ambjörnsson, 2004; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014). Begreppet invandrare är även detta ett problematiskt, känsligt och svårdefinierat begrepp. Begreppet kan avse att formellt beskriva individer (oavsett etnicitet) som är födda utanför ett specifikt land (Rojas, 2001). Begreppet kan även avse att informellt beskriva individer som socialt upplevs tillhöra ett annat land och en annan specifik befolkningsgrupp än majoritetsbefolkningen. I denna uppsats används enbart den informella användningen av begreppet. Detta innebär att begreppet invandrare avser individer som socialt, fysiskt och kulturell inte upplevs härstamma från Sverige: utom-nordeuropeiskt utseende, mörkare hy, mörkare hår samt talar, beter sig och som följer normer, värderingar och åsikter som kan upplevas som icke-svenska.

Utsatta bostadsområden

Social oro är mer förekommande i utsatta bostadsområden (Andersson & Östh, 2013). Detta framgår av studier som visar att antalet anlagda bränder, våldsam upplopp och kravaller mot polis och räddningstjänst i sådana bostadsområden i Sverige ökat med 215 % sedan slutet av 1990-talet (Hallin & Guldåker 2013). I Sverige finns 53 utsatta bostadsområden som kan

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

delas in i tre nivåer, från lågt till högt problematiska bostadsområden: utsatt område, riskområde och särskilt utsatt område (Brå, 2015, 2016; NOA, 2015). Av 53 utsatta bostadsområden klassificeras 15 som särskilt utsatta bostadsområden eller URBAN-15 områden, det vill säga bostadsområden som omfattas av mycket stor social och kriminell problematik (NOA, 2015; SCB, 2015). Infrastrukturellt är samtliga 53 utsatta bostadsområden segregerade från bostadsområden som domineras av majoritetsbefolkningen d.v.s. etniska svenskar och byggda under 1940-och 1970-talen. Sådana bostadsområden hyser en större andel hyresrätter än andra typer av boendeformer såsom bostadsrätter, radhus och villor (Ehn, 1993; SCB, 2015). En majoritet av de invånare bosatta i sådana bostadsområden utgörs i högre utsträckning av socialt utsatta grupper såsom etniska svenskar och invandrare som tillhör underklassen eller arbetarklassen och som i sitt närområde präglas av en mängd riskfaktorer för kriminalitet i form av sämre sociala och materiella livsvillkor (Ehn, 1993; Faria, 1984; Lidskog, 2006; SCB, 2015). I utsatta bostadsområden finns en relativt högre andel yngre invånare där majoriteten av dessa utgörs av män. Utbildningsmässigt innehar en stor andel boende i sådana bostadsområden, i synnerhet den yngre manliga befolkningen, bristfälliga betyg från grundskola och gymnasium och har lägre utbildningsnivå än genomsnittet av ungdomar i riket (SCB, 2015). Sysselsättningen för de boende i sådana områden är sålunda mycket lägre och långtidsarbetslösheten samt bidragsberoendet högre än genomsnittet av invånare i riket. De sociala förhållandena i dessa bostadsområden kan för de boende utgöras av högre nivåer av otrygghet, psykisk stress och i vissa fall ett samhällsförakt vilket kan förklaras av de sämre sociala och materiella livsvillkor som präglar dessa i området (Hallin & Guldåker, 2013; Lidskog 2006; Sernhede, 2007, 2014).

Sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden

Studier visar att socialt utsatta grupper, i synnerhet unga män ifrån utsatta bostadsområden, i större utsträckning tenderar vara präglade av fler och sämre sociala och materiella livsvillkor, vilket kan bidra till förhöjda upplevelser av ett tillfälligt, långvarigt och permanent utanförskap (Lidskog 2006; Sernhede, 2007, 2014). Dessa sämre livsvillkor är sålunda viktiga bakomliggande mekanismer som kan förklara varför unga män från socialt utsatta grupper i utsatta bostadsområden i större utsträckning deltar i social oro (Ahmadi, 2003; Hallin & Guldåker, 2013; Karlsson, Kuusela & Rantakaeisu, 2013).

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

Genus är initialt en viktig social mekanism som kan förklara varför i synnerhet unga män i utsatta bostadsområden i större utsträckning deltar i kriminalitet och sålunda social oro (Lidskog, 2006). Med genus avses att individer utifrån en biologisk könstillhörighet såsom kvinna eller man, socialiseras in i olika sociala könsnormer, beteenden och förväntningar i ett samhälle (Ambjörnsson, 2004, 2011). Individer av manligt kön tenderar att socialiseras in i en samhällelig heteronormativ maskulinitet, där dessa lär sig att undertrycka känslor såsom kärlek, rädsla, skam, sorg etc., då detta upplevs som tecken på svaghet d.v.s. femininitet. Män tenderar istället lära sig reglera känslor genom att gestalta aggressivitet och våld då detta upplevs som styrka d.v.s. manlighet. I utsatta bostadsområden råder emellertid en förstärkt hyper-heteronormativ maskulinitet, där unga män i hemmet, kompisgrupper och närsamhället i större utsträckning lär sig, socialiseras och uppmuntras undertrycka ”feminina” känslor, samt reglera och gestalta högre nivåer av ”maskulina” sådana genom aggressivitet och våld (Ahmadi, 2003; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014). Detta kan delvis förklaras av att de unga männen socialiseras in i andra kulturella värderingar och könsnormer såsom en under- och arbetarklassmaskulinitet, men även av att dessa präglas av försvårade livsvillkor i bostadsområdet såsom konflikter, våld och otrygghet. Dessa försvårade livsvillkor i utsatta bostadsområden tenderar att kunna bidra till att unga män i större utsträckning använder aggressivitet och våld för att markera status och makt i syfte att försvara sig mot andra rivaliserade män (Ahmadi, 2003; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014).

Social klasstillhörighet är en annan central mekanism som kan förklara unga män från socialt utsatta grupper sämre sociala och materiella livsvillkor (Ahmadi, 2003; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007 2014). Social klasstillhörighet avser sociala grupperingar i ett samhälle som baseras på skillnader i viktiga samhällsresurser såsom utbildningsnivå, yrkesstatus, social status, inkomst och ekonomiska tillgångar samt kultur såsom uppfostringsstrategier, beteende, språkbruk, klädstil, livsstil, värderingar, samhälls-och livssyn etc. Individer från socialt utsatta grupper tenderar i större utsträckning komma ifrån familjer med lägre social klasstillhörighet och själva ha lägre social klasstillhörighet i vuxen ålder (Ambjörnsson, 2004; Brembeck, 1992). Inom lägre sociala samhällsklasser tenderar den generella klasskulturen i mindre utsträckning värdera högre utbildning som ett viktigt individuellt kapital, vilket tenderar leda till att de generella uppfostringsstrategierna inom dessa samhällsklasser ofta präglas av bristfälliga pedagogiska inslag. Barn uppmuntras eller lär sig inte vikten av att prestera i skolan eller att sträva efter en högre utbildningsnivå i syfte att

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

kunna studera vidare på högskola-och universitet och sålunda kunna jobba med framtida kvalificerade tjänstemannayrken. Studier visar även på att barn från familjer med lägre social klasstillhörighet tenderar få undermålig hjälp med viktiga skolämnena i hemmet då föräldrarna i större utsträckning har en lägre utbildningsnivå (Brembeck, 1992). Studier visar således att barn från familjer med lägre social klasstillhörighet inte lär sig viktiga kunskaper i hemmet vilket kan medföra att dessa inte rustas med viktiga förmågor, strategier och resurser som krävs för att klara de högre samhällskrav (medelklasskrav) som viktiga samhällsinstitutioner såsom bl.a. utbildningssystemet vilar på (Berg & Johansson, 2016; Ring & Svensson, 2007; Stigendal, 2004). Detta tenderar leda till att barn med en lägre social klasstillhörighet i större utsträckning har det svårare i utbildningssystemet: oftare har bristfällig skolanknytning, sämre betyg, avslutar sin grundskoleutbildning i förtid och i större utsträckning tenderar att vara förgymnasialt utbildade, i jämförelse med barn från högre socioekonomiska bakgrunder såsom medelklassen och överklassen (Ambjörnsson, 2004; Brembeck, 1992; Ring & Svensson, 2007). Detta framgår av studier som visar att fler individer med medelklass-och överklassbakgrund har lättare att ta sig in på högskola och universitet, är inskrivna på högskola och universitet och i större utsträckning klarar högskolestudier än individer från underklassen och arbetarklassen (SOU, 2000:47). Forskning visar på att bristfällig och lägre utbildningsnivå kan vara riskfaktorer till kriminalitet (Lochner & Moretti, 2003; Hjalmarsson & Lochner, 2012; Meghir, Palme & Schnabel, 2011; Hjalmarsson, Holmlund & Lindqvist, 2011). Bristfällig utbildning kan leda till svårigheter att etablera sig och klara sig på viktiga samhällsinstitutioner såsom arbetsmarknaden. Ett arbete är en viktig sysselsättning då detta tenderar att kunna ge individer fasta vardagsrutiner, god ekonomi, ett större socialt nätverk, en större känsla av gemenskap samt tillhörighet och sålunda en minskad känsla av ett utanförskap i majoritetssamhället (Ahmadi, 2003; Hjalmarsson & Lochner, 2012). En bristfällig utbildning kan leda till en mindre attraktivitet på arbetsmarknaden, lågavlönade icke-kvalificerade yrken, bristfällig sysselsättning, avsaknad av vardagsrutiner, ett mindre socialt nätverk, dålig ekonomi, sämre bostadsförhållanden, arbetslöshet vilket sålunda kan leda till en ökad känsla och tillstånd av ett utanförskap i majoritetssamhället och sålunda öka individens benägenhet till att delta i kriminalitet och social oro (Ambjörnsson, 2004; Ahmadi, 2003; Bourdieu, 1993; Ring & Svensson, 2007; Sernhede, 2007, 2014).

Etnicitet är även en annan viktig central mekanism som kan förklara varför unga män från socialt utsatta grupper i större utsträckning deltar i social oro i utsatta bostadsområden.

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

Socialt utsatta grupper, i synnerhet unga män med invandrarbakgrund bosatta i utsatta bostadsområden tenderar i större utsträckning ha förhöjda nivåer av sämre sociala och materiella livsvillkor d.v.s. flera svårigheter, förutsättningar, och sämre chanser att ta sig in i viktiga samhällsinstitutioner, vilket kan leda till förhöjda upplevelser av ett permanent utanförskap och sålunda större benägenhet till att delta i social oro (Ahmadi, 2003; Karlsson, Kuusela & Rantakaeisu, 2013; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014). Dessa unga mäns sämre sociala och materiella livsvillkor kan delvis förklaras av att de i större utsträckning tenderar komma ifrån familjer med en lägre social klasstillhörighet p.g.a. föräldrars eller egen migration från ett land med sämre utbildningsmöjligheter och socioekonomiska förhållanden. Detta kan även förklaras av kulturella olikheter och brister såsom annorlunda eller bristfälliga kunskaper om värdlandets sociala samhällsnormer, samhällsvärderingar, språk och kultur (Ahmadi, 2003; Arnstberg, Aurelius & Arnstberg, 1993; Wellros, 1992). Individer med exempelvis ett bristfälligt språk kan uppleva svårigheter med att lära sig värdlandets sociala samhällsnormer, värderingar och att kommunicera med värdlandets medborgare. Detta kan i sin tur leda till upplevda svårigheter att ta sig in i värdlandets större samhällsgemenskap och arbetsmarknad, vilket kan leda till långvariga upplevelser eller tillstånd av utanförskap (Ahmadi, 2003; Haas, 1986). Unga män med invandrarbakgrund som kommer från familjer med andra kulturella normer, värderingar och världsbild, kan även i mötet med det nya samhället få sina kulturella aspekter nedvärderade och ogiltigförklarade av majoritetsbefolkningen (Ahmadi, 2003; Stigendal, 2004; Wellros, 1992). Detta kan för dessa unga män skapa en inneboende känsla av förvirring om vad som är rätt och fel, hur saker och ting är eller ska vara, vilket kan leda till en känsla av rotlöshet och en upplevelse av att befinna sig mellan två kulturer i ett slags "ingenmansland" (Ahmadi, 2003; Haas, 1986). Upplevelsen av att befinna sig i ett "ingenmansland" kan leda till identitetskriser där dessa unga män inte upplever någon tillhörighet till någon social grupp, vilket kan leda till att dessa kan bli socialt isolerade från olika sociala grupper i majoritetssamhället och sålunda uppleva ett långvarigt och permanent utanförskap.

Stigmatisering är även viktig central mekanism som kan förstärka socialt utsatta gruppers redan sämre sociala och materiella livsvillkor i majoritetssamhället och utgöra en grogrund för ett deltagande i social oro (Ahmadi, 2003; Hartmann, 2016; Stigendal, 2002). Teoretiskt går det att urskilja två typer av stigmatisering: etnisk stigmatisering samt territoriell stigmatisering (Ahmadi, 2003; Hartmann, 2016; Sernhede, 2007; Stigendal, 2002).

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

Etnisk stigmatisering avser att individer p.g.a. sociala, kulturella och fysiska särdrag vilka kan relateras till ett annat etniskt ursprung än majoritetsbefolkningens, tilldelas negativa egenskaper och kategoriseras till nedvärderade sociala grupper i ett samhälle. Territoriell stigmatisering avser att individer p.g.a. sin tillhörighet till ett nedvärderat bostadsområde d.v.s. ett bostadsområde med ett negativt rykte tilldelas negativa egenskaper (Body-Gendrot; Hörnqvist, Newburn, m.fl. 2016). I samhällen kan sålunda socialt utsatta grupper både omedvetet eller medvetet negativt särbehandlas och exkluderas i mötet med andra individer eller olika myndigheter, media och institutioner (Karlsson, Kuusela & Rantakaeisu, 2013). Individer med annan etnisk bakgrund som är boende i utsatta bostadsområden kan exempelvis stämpas och stigmatiseras som farliga, kriminella, avvikande, bidragsfuskare, och utmålas för att dra ned majoritetssamhällets anseende och skapa otrygghet i majoritetssamhället (Dahlstedt, 2002). Stigmatisering kan leda till att individer från socialt utsatta grupper som är boende i utsatta bostadsområden, utvecklar känslor av maktlöshet och hopplöshet, d.v.s. känslor av att inte kunna kontrollera och påverka sina sociala och materiella livsvillkor i majoritetssamhället såsom att bli tystad, osynliggjord, åsidosatt, dominerad och sär-och illa behandlad. Individer som sålunda upplever stigmatisering kan utveckla känslor av utanförskap och söka sig till andra stigmatiserade och exkluderade individer för att känna gemenskap, tillhörighet, normalitet, socialt erkännande och acceptans. I dessa nya formationer bestående av stigmatiserade och exkluderade individer, kan nya subkulturer såsom utanförskapskulturer skapas som en konsekvens av att man upplever sig stå utanför och förtryckas av det etablerade majoritetssamhället (Ahmadi, 2003; Lidskog, 2006; Sernhede, 2014). I dessa nya subkulturer kan normer och kulturer skapas, som tar avstånd från samt i vissa fall propagerar och glorifierar misstro, nonchalans, uppror och våld mot det etablerade majoritetsmajoritetssamhället: dess sociala normer, värderingar, stat och majoritetsbefolkning (Ahmadi, 2003; Haas, 1986).

Bakomliggande mekanismer till deltagande i social oro

I tidigare studier framkommer att unga män från socialt utsatta gruppers sämre sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden kan leda till upplevelser av negativa känslor såsom orättvisa, frustration och hämnd, vilka är centrala utlösande känslotillstånd till individers deltagande i social oro. Detta har bl.a. påvisats i studier som både undersökt unga män som deltagit i social oro och individer som känt unga män som deltagit i social oro i

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

länder såsom Frankrike, Storbritannien, och Sverige (Baggule & Hussain, 2005; Body-Gendrot, Hörnqvist, m.fl., 2016; Moran, 2011).

I Frankrike intervjuades fyrtio unga män om sitt deltagande i de stora parisupploppen år 2005 och 2007 (Moran, 2011). Respondenterna var i åldrarna 18 till 27 år, från första till fjärde generationens invandrare, och bodde i utsatta bostadsområden utanför Paris. Respondenterna i studien menade att känslor av orättvisa var central till deras deltagande i social oro. De menade att de framförallt upplevde stor orättvisa i det etablerade franska majoritetssamhället i form av att inte kunna nå olika sociala och materiella mål som de upplevde etniska fransmän med lätthet kunde nå. Dessa mål bestod i stor utsträckning av materiella sådana såsom elektronikprylar och ekonomiska sådana. De bestod även av sociala sådana såsom arbete och intima samt vänskapliga relationer med etniska fransmän. Respondenterna menade att känslor av att bli utesluten ur den franska samhällsgemenskapen, att tillskrivas en lägre social status av andra (den franska majoritetsbefolkningen) och att behandlas illa av polis genom spontana identitetskontroller i bostadsområdena var centrala utlösande bakomliggande mekanismer till deras deltagande i social oro. Respondenterna menade att ett deltagande i social oro var det enda sättet för dessa att mobilisera en motoffensiv mot det upplevda förtryckande majoritetssamhället genom att med våld hämnas och samtidigt dra medial uppmärksamhet mot de sämre sociala och materiella livsvillkor som präglade dessa i syfte att kunna nå politiskt inflytande för att kunna förändra sina upplevda sämre sociala och materiella livsvillkor.

En annan fransk studie som undersökte bakomliggande mekanismer till individers deltagande i de stora parisupploppen år 2005, fann likt föregående studie att känslor av frustration och hämnd mot polis och det etablerade franska majoritetssamhället var centrala bakomliggande mekanismer till individers deltagande i social oro (Mucchielli, 2009). I studien intervjuades 12 unga män om sitt deltagande i social oro. Respondenterna var i åldrarna 15-20 år, av annan etnisk bakgrund än fransk och bodde i utsatta bostadsområden. Respondenterna menade att deras deltagande i social oro initialt berodde på frustration. Respondenterna menade att de främst var frustrerade på polisen som de upplevde som förtryckare. De menade att de ofta upplevde polisen trakassera dessa genom deras närvaro och polisiära ingripanden i bostadsområdena. Respondenterna menade vidare att dessa upplevde stor frustration över sina upplevda sämre sociala och materiella livsvillkor i det franska majoritetssamhället. De menade exempelvis att de upplevde sina möjligheter att få

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

arbete som begränsade samt sina bostadsområden som otrygga, smutsiga och nedgångna. Respondenterna menade att ett deltagande i social oro var ett sätt att göra sig hörda och framföra ett budskap till den franska staten och majoritetsbefolkningen om att få bättre sociala och materiella livsvillkor.

Likt föregående studier har även en brittisk studie funnit kollektiva känslor av orättvisa, underordning, stigmatisering och utanförskap som centrala bakomliggande mekanismer till individers deltagande i social oro (Baggule & Hussain, 2005). I föreliggande studie intervjuades trettiofyra brittiska kvinnor och män om deras synpunkter på andra individers deltagande i de stora upploppen i staden Bradford, Storbritannien år 2001. Respondenterna var i åldrarna 16 till 60 år, från första och andra generationens invandrare och bodde i utsatta bostadsområden. Respondenterna hade själva inte deltagit i social oro, men uppgav att de kände folk som hade det. Respondenterna uppgav att de upplevde att deras bekanta deltog i social oro p.g.a. känslor av orättvisa, underordning, utanförskap, frustration och rasism. De menade på att flera av deras bekanta inklusive de själva upplevde att dessa inte fick bekräftelse och erkännande av andra etniska briter som fullvärdiga brittiska medborgare. De menade att individer av annan etnisk bakgrund ofta upplevdes som något udda och skrämmande i det brittiska majoritetssamhället och menade att de ofta upplevde vardagsrasism som kunde ta sig uttryck i glåpord eller andra implicita diskriminerande beteenden mot dessa. Respondenterna menade vidare att de upplevde stora svårigheter att både socialt och materiellt ta sig högre upp i majoritetssamhället såsom att inleda relationer med etniska briter eller att nå högre socioekonomisk status. Respondenterna menade att de upplevde att ett deltagande i social oro sålunda kunde vara ett sätt att hämnas och protestera, i synnerhet visa majoritetssamhället att dessa kunde försvara sig mot det förtryck och de sociala angrepp de upplevde sig få.

Det finns få svenska studier som undersökt social oro i utsatta bostadsområden. En liten andel av dessa studier har undersökt frekvensen av social oro i utsatta bostadsområden (Hallin & Guldåker 2013; Malmberg, Andersson & Östh, 2013; NOA, 2015). En stor del av dessa studier har undersökt hur ideella organisationer i dessa bostadsområden och den svenska staten försökt stoppa social oro i utsatta bostadsområden. Endast en svensk studie har undersökt hur individer som själva inte deltagit i social utan enbart känt vänner som deltagit i social oro, resonerat kring anledningar till varför dessa deltagit i social oro (Body-Gendrot, mfl., 2016.fl., 2016). Likt internationella studier, fann denna studie att kollektiva känslor av

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

underordning, stigmatisering och utanförskap kunde förklara individers deltagande i social oro. I studien intervjuades trettio svenska kvinnor och män om sina synpunkter på andra individers deltagande i social oro. Respondenterna i studien var i åldrarna 16-81 år, från första och andra generationens invandrare och bodde i utsatta bostadsområden.

Respondenterna hade själva inte deltagit i social oro, men uppgav att de kände folk som hade det. Respondenterna uppgav att de upplevde att andra individer deltog i social oro p.g.a. känslor av ett kollektivt utanförskap, frustration och stigmatisering. Respondenterna menade att ett deltagande i social oro kunde tänkas bero på upplevelser av svårigheter med att ta sig in i det svenska majoritetssamhället, i synnerhet den svenska samhällsgemenskapen, arbetsmarknaden, bostadsmarknaden samt högre utbildning såsom högskola-och universitet. Respondenterna menade vidare att även upplevd rasism kunde vara en utlösande mekanism till andra individers deltagande i social oro. Respondenterna menade att de upplevde det svenska majoritetssamhället som diskriminerade då de i mötet med andra, och i media upplevde sig och sina bostadsområden bli tilldelade negativa egenskaper såsom att bland annat vara farliga och kriminella. Respondenterna upplevde att andra individers deltagande i social oro sålunda kunde vara en sista utväg och enda medlet som dessa hade till sitt förfogande att nå jämlikhet i samhället. Social oro var ett sätt att protestera och visa sitt missnöje med det etablerade majoritetssamhället.

De grundläggande mekanismerna till individers deltagande i social oro kan sålunda förklaras av sociala grupper kollektiva känslor av underordning i relation till en annan social grupp i majoritetssamhället (Bergsen & Herman, 1998; Lidskog, 2006). En social grupps underordning till en annan social grupp, avser att dessa kan ha mindre makt och inflytande över sina sociala och materiella livsvillkor, vilket för dessa, kan leda till starka känslor av bl.a. orättvisa som kan ta sig uttryck i opponering d.v.s. motstånd mot den överordnade sociala gruppen med större makt och inflytande (Ambjörnsson, 2004; Sernhede, 2007; Withtol de Wenden, 2006; Ålund, 1985, 1997).

Teoretiska förklaringsmodeller till unga mäns deltagande i social oro i utsatta bostadsområden

I syfte att förstå varför unga män från socialt utsatta grupper deltar i social oro i utsatta bostadsområden används teorierna: figurationen - etablerade och outsiders, stämpling-och stigmatiseringsteorin och strain teorin (Elias & Scotson, 2010; Goffman, 2014; Murphy &

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

Robinson, 2008; Torstensson & Wikström, 1995). Dessa teorier antar förklaringsmodeller som synliggör hur ojämlika strukturella maktförhållanden mellan olika sociala grupper såsom etniska grupper eller sociala samhällsklasser tar sig uttryck genom stigmatisering och utanförskap och hur detta påverkar individens sociala och materiella livsvillkor (Layder, 2005; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007). I de teoretiska redogörelserna nedan tillämpas centrala begrepp (etniska svenskar, invandrare, social klasstillhörighet etc) från denna studie som exempel i syfte att underlätta förståelsen för hur teorierna kan tillämpas och förklara unga mäns deltagande i social oro.

Figurationen - etablerade och outsiders

Teorin om figurationen - etablerade och outsiders är en socialpsykologisk teoretisk modell som behandlar gruppkonflikter i ett samhälle (Elias & Scotson, 2010). Teorin avser klargöra hur maktförhållanden mellan olika sociala grupper såsom exempelvis etniska svenskar och invandrare i ett samhälle kan ta sig uttryck. Teorin menar att en maktkamp normalt sett uppstår mellan sociala grupper som samexisterar i ett samhälle. Maktkampen består av en konkurrens om gemensamma livsnödvändiga samhällsresurser såsom arbete, arbetspositioner, ekonomi, bostäder och livsmedel. Den sociala gruppen som bättre lyckas etablera en stark inre gruppsammanhållning till följd av en gemensam kultur, värderingar, normer, språk, blir en maktstark social grupp (etablerade) som effektivt kan organisera sig och lägga beslag på livsnödvändiga samhällsresurser till förmån för sin grupp. Den sociala gruppen som inte lyckas etablera en stark inre gruppsammanhållning och sålunda lägga beslag på livsnödvändiga samhällsresurser, blir en maktsvag social grupp (outsiders) som blir beroende av den maktstarka sociala gruppens samhällsresurser. Detta tenderar leda till att etablerade maktstarka sociala grupper såsom exempelvis etniska svenskar, kan dominera över och begränsa den konkurrerande sociala gruppen såsom exempelvis invandrare (outsiders) sociala och materiella livsvillkor i ett samhälle.

I syfte för etablerade maktstarka sociala grupper att kunna vidmakthålla sin dominans över samhällsresurser och undvika att maktsvaga sociala outsidergrupper mobiliserar en motoffensiv som kan utmana deras dominans, avvärjar maktstarka sociala grupper maktsvaga sociala gruppers förmåga att bygga en stark inre gruppsammanhållning. Avväpningen går till genom att etablerade maktstarka sociala grupper såsom exempelvis etniska svenskar lanserar kraftfulla sociala offensiver där de attackerar, splittrar och bryter

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

ned maktsvaga sociala outsidergrupper såsom exempelvis invandrades självbild, självkänsla och identitet, genom moralisk stigmatisering. Den moraliska stigmatiseringen går till genom att etablerade maktstarka sociala grupper såsom exempelvis etniska svenskar tilldelar alla sina gruppmedlemmar en positiv, privilegierad högre social status, ett slags gruppkarisma, och maktsvaga sociala outsidergrupper såsom exempelvis invandrades gruppmedlemmar en negativ, skamfylld och nedvärderad status ett slags gruppskam. Den moraliska stigmatiseringen bidrar till att maktsvaga sociala outsidergrupper såsom exempelvis invandrare, internaliserar denna nedvärderande bild som de blivit tilldelade, integrerar denna i sin självbild och ser sig själva utifrån den bilden. Detta kan leda till att dessa upplever mindervärdeskänslor d.v.s. att inte kunna åstadkomma något i livet, underordning såsom att vara andra klassens medborgare och hopplöshet i form av att inte uppleva sig ha några framtidsutsikter. Detta kan leda till kollektiv opponering, d.v.s. att invandrare opponerar sig mot etniska svenskar genom bl.a. att bryta mot etablerade normer, involvera sig i brottslighet eller uppror i syfte att hämnas och nå en högre maktposition i samhället (Elias & Scotson, 2010).

Stigmatiseringsteorin

Stämpling, stigmatisering och självuppfyllande profetia är alla teorier som berör varandra och faller under samma socialpsykologiska samhällsteori: stämplingsteori (Goffman, 2014). Dessa teorier behandlar processer av sociala mellanmänskliga uteslutningsmekanismer. Teorin bygger på att individer utesluts och stämplas som avvikande i mötet med andra till följd av sociala och fysiska attribut såsom exempelvis att ha en annan etnisk och kulturell bakgrund än svensk (d.v.s. att vara invandrare) vilket skiljer sig åt från en etablerad svensk kulturell bakgrund som är en norm (normalitet) i det etablerade svenska majoritetssamhället. Exempelvis kan individer med annan etnisk bakgrund (invandrare) tilldelas en nedvärderad status och stämplas som avvikare. Denna nedvärderade status blir sedan "allmängiltig information" för alla individer både för invandrare och etniska svenskar. Detta leder till en stigmatiseringsprocess där exempelvis etniska svenskar kan negativt särbehandla exempelvis invandrare genom att utesluta dessa ur olika gemenskaper. Stigmatiseringsprocessen kan exempelvis försämra individer från invandrargrupper livsvillkor och potentiella livschanser i majoritetssamhället. Den nedvärderade självbild som exempelvis individer från invandrargrupper internaliserar börjar efter en tid att formge deras beteende och

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

handlingssätt. Individer från exempelvis invandrargrupper kan i vissa fall börja bete likt det rykte som exempelvis etniska svenskar gett dessa. Individer från invandrargrupper som exempelvis stämplas som kriminella av exempelvis etniska svenskar, kan i en stigmatiseringsprocess internalisera etniska svenskars falska bild av sig själva och börja leva upp till bilden av en kriminell person. Detta kommer i sin tur att leda till negativa reaktioner från omgivningen som vidare förstärker det avvikande beteendet hos individer från invandrargrupper. Individer från invandrargrupper som ser sig själva som kriminella och lever upp till andras bild av dessa som kriminella (genom kriminella handlingar och beteenden) kommer att framkalla förstärkt stämpling och uteslutningsreaktioner från omgivningen som ytterligare stärker individernas bild av sig själv som avvikande och kriminella.

Strainteorin

Strainteorin är en socialpsykologisk samhällsteori som behandlar individers ojämlika sociala och materiella livsvillkor i ett samhälle (Agnew, 1992; Murphy & Robinson, 2008). Teorin bygger på att det i olika samhällen finns högt värderade och eftertraktade privilegier (medelklassprivilegier), såsom utbildning, välstånd, materiella ting, möjligheter och relationer, som är olika tillgängliga för olika individer. Sociala grupper såsom exempelvis etniska svenskar som i större utsträckning har en högre social klasstillhörighet (medelklassbakgrund), och således i större utsträckning blivit fostrade till att sträva efter och skaffa sig samhällsprivilegier, har lättare att nå sådana samhälleliga privilegier än individer från sociala grupper såsom exempelvis invandrare som i större utsträckning kommer från lägre sociala klasser (såsom underklassen och arbetarklassen) och inte haft en likartad pedagogisk uppfostran. Individer från exempelvis invandrade sociala grupper som har lägre social klasstillhörighet, som i större utsträckning är bosatta i urbana utsatta bostadsområden, samt upplever större långvarig arbetslöshet och stigmatisering, kan i större utsträckning utveckla kronisk strain, det vill säga långvarig frustration. Det finns olika sätt för dessa att hantera känslor av sådan frustration och svårigheter. Två sätt som är av intresse för denna studie är att använda sig av illegitima alternativa medel såsom kriminalitet för att nå dessa samhälleliga mål. Det andra sättet är att opponera sig mot etablerade samhälleliga normer, värderingar och mål genom att med våld och uppror förkasta dessa och skapa nya sådana som är anpassade efter och gynnar deras sämre sociala och materiella livsvillkor.

Kunskapsluckor och studiens syfte

Till författarens kännedom har ingen svensk studie undersökt hur gruppen unga män från socialt utsatta grupper i socialt utsatta bostadsområden, som främst är den grupp som deltar i social oro, resonerar kring sina anledningar till att delta i sådana företeelser i sådana företeelser (Body-Gendrot, m.fl., 2016; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014). Det saknas sålunda svensk kunskap om hur unga män från utsatta bostadsområden som deltar/deltagit i social oro i utsatta bostadsområden resonerar kring sina anledningar till att delta i sådana företeelser och hur deras deltagande kan relateras till deras upplevelser av att växa upp i utsatta bostadsområden och i majoritetssamhället. I syfte att kunna arbeta brottsförebyggande mot social oro i utsatta bostadsområden krävs en djupgående förståelse och kunskap från unga män som bor i utsatta bostadsområden och som deltar/deltagit i social oro. Det krävs i synnerhet en förståelse för de tidiga sociala och materiella livsvillkor som präglat/präglar dessa i sådana bostadsområden och i majoritetssamhället. En djupare förståelse för dessa unga mäns tidigare samt nuvarande sociala och materiella livsvillkor, kan göra det lättare att identifiera bakomliggande mekanismer till deras deltagande i social oro. Utifrån dessa bakomliggande mekanismer kan sålunda brottspreventiva insatser utformas som kan att angripa dessa, vilket vidare kan bidra till en bättre livssituation för individer som deltar i sådana företeelser och majoritetssamhället i stort. I syfte att kunna bidra med kompletterande kunskap till tidigare svensk forskning på området om social oro, kommer sålunda föreliggande studie att undersöka unga män som är uppväxta och boende i utsatta bostadsområden. Studien kommer att undersöka unga män som uppgett att dessa deltar/deltagit i social oro i utsatta bostadsområden i en medelstor svensk stad. I studien kommer det att läggas stort fokus på individernas resonemang till deras deltagande i social oro. Det kommer även att läggas fokus på individernas redogörelser om sina tidiga sociala och materiella livsvillkor i sina bostadsområden och i majoritetssamhället. Studien kommer att utgöras av en kvalitativ forskningsmetod vilken kommer att anta en deduktiv ansats. I studien kommer ett par unga män från utsatta bostadsområden som uppgett att de deltar/deltagit i social oro att rekryteras genom ett snöbollsurval och intervjuas om sitt deltagande i sådana företeelser genom en fokusgruppsintervju.

Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att få en djupare förståelse för hur individer som deltar/deltagit i social oro i utsatta bostadsområden resonerar kring sina anledningar till att delta i sådana företeelser genom att besvara följande frågeställningar:

- Hur beskriver unga män som deltar/deltagit i social oro sina tidiga sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden och i majoritetssamhället?
- Hur resonerar unga män som deltar/deltagit i social oro kring anledningar till sitt deltagande i social oro?
- Hur kan unga mäns anledningar till sitt deltagande i social oro relateras till hur de beskriver sina upplevelser av tidiga sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden och majoritetssamhället?

Metod

I syfte att kunna svara på studiens syfte d.v.s. om hur individer som deltar/deltagit i social oro resonerar kring sina anledningar till att delta i sådana företeelser, har studien utgjorts av en kvalitativ forskningsmetod. Genom att använda sig av en kvalitativ forskningsmetod kan man skaffa sig en djupare förståelse och kunskap kring det man avser undersöka (Silverman, 2015; Yin, 2013). I studien har en deduktiv ansats valts som utformning på studien. Detta innebär att studiens struktur formas och med hjälp av tidigare forskning och teorier på området, i detta fall har tidigare forskning och teorier om social oro använts som utgångspunkt i strukturerandet av studien såsom exempelvis studiens intervjuguide. Eftersom att deltagande i social oro är en kollektiv företeelse d.v.s. där individer i grupp deltar i social oro och utför kriminella handlingar, har studien använt sig av en fokusgruppsintervju som datainsamlingsmetod i syfte att förstå hur unga män i grupp resonerar och skapar mening kring att delta i sådana företeelser.

Respondenter

I syfte att kunna besvara studiens syfte har ett icke-slumpmässigt snöbollsurval använts (Bryman, 2011). Med snöbollsurval avses att man initialt rekryterar respondenter man vet kan

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

svara på studiens syfte och frågeställningar och att man sedan låter dessa respondenter rekrytera andra respondenter som kan svara på studiens syfte och frågeställningar. Under vårterminen 2018 intervjuades sålunda fem unga män i åldrarna 18-20. Samtliga av de intervjuade kom från och bodde i bostadsområden som identifieras som särskilt utsatta bostadsområden (NOA, 2015). Samtliga deltagare uppgav att de deltar/deltagit i social oro under de senaste 6 åren. I syfte att skydda respondenternas identitet kommer inte staden eller bostadsområdena att uppges i studien.

Material

Vid fokusgruppsintervju med de fem respondenterna användes en semi-strukturerad intervjuguide (se bilaga 3, s.50). Intervjuguiden var uppbyggd med teman vilka utgått från centrala teorier såsom: figurationen - etablerade och outsiders, stämpling-och stigmatiseringsteorin, strainteorin och tidigare forskning på området om social oro i utsatta bostadsområden (Elias & Scotson, 2010; Goffman, 2014; Agnew, 1992; Murphy & Robinson, 2008). Intervjuguiden är uppbyggd med introducerande information om studien, bakgrundsfrågor, tre frågeområden och till sist avslutande frågor. Bakgrundsfrågorna berörde deltagarnas demografiska egenskaper såsom, kön, ålder, födelseland, huvudsaklig sysselsättning, föräldrarnas utbildningsnivå, social klasstillhörighet etc.

Intervjuguidens första frågeområde utgick från teorin figurationen - etablerade och outsiders och tidigare forskning om unga mäns tidiga sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden. Tidigare studier definierar tidigare sociala och materiella livsvillkor såsom exempelvis hur individer uppfattar sina uppväxtvillkor såsom sin grundskole-och gymnasiala skolgång, umgängeskrets och sociala miljö i utsatta bostadsområden (Elias & Scotson, 2010; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007). För att undersöka detta ställdes sålunda frågor (vilka utformats och utgått från tidigare studiers definition på området), om respondenternas tidiga sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden genom frågor såsom "Hur skulle ni beskriva det bostadsområde som ni växte upp i", "Hur har er uppväxt i ert bostadsområde sett ut?" "Beskriv hur er skolgång i bostadsområdet såg ut?". "Hur skulle ni beskriva umgänget med folk i bostadsområdet ni växte upp i?".

Intervjuguidens andra frågeområde utgick från teorierna figurationen - etablerade och outsiders, stämplings-och stigmatiseringsteorin, teorin om självuppfyllande profetia och tidigare forskning på området om unga mäns nuvarande sociala och materiella livsvillkor i

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

utsatta bostadsområden och i det etablerade majoritetssamhället (Elias & Scotson, 2010; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007). Tidigare studier definierar nuvarande sociala och materiella livsvillkor såsom exempelvis hur individer uppfattar att majoritetssamhället bemöter dessa i det samtida samhället d.v.s. om individer upplever sig vara föremål för svårigheter såsom samhällelig stigmatisering d.v.s. att tilldelas negativa egenskaper beroende på etnicitet eller bostadsområde eller upplevelser av ett utanförskap såsom att vara exkluderade från olika insitutioner i samhället (Elias & Scotson, 2010; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007). För att undersöka detta ställdes sålunda frågor (vilka utformats och utgått från tidigare studiers definition på området), om respondenternas nuvarande sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden och i majoritetssamhället såsom "Hur tror ni allmänheten och majoritetssamhället generellt tänker om det bostadsområde ni växt upp i? "Hur tror ni allmänheten uppfattar er som personer och boende i ert bostadsområde?"

Intervjuguidens tredje frågeområde utgick från teorierna figurationen - etablerade och outsiders, strainteorin och tidigare forskning på området om unga mäns sociala och materiella livsvillkor samt deltagande i social oro i utsatta bostadsområden (Agnew, 1992; Elias & Scotson, 2010; Lidskog, 2006; Murphy & Robinson, 2008; Sernhede, 2007). Tidigare studier visar att unga mäns sämre sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden såsom att präglas av en lägre social klasstillhörighet, samhällelig stigmatisering och ett utanförskap kan leda till stark psykisk stress och känslor av att opponera sig mot det etablerade majoritetssamhället (Elias & Scotson, 2010; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007). Detta frågeområde avsåg sålunda undersöka ifall respondenternas delaktighet i sociala oro i utsatta bostadsområden kunde, till följd av sämre sociala och materiella livsvillkor, bero på stark psykisk stress och känslor d.v.s. strain och om detta låg till grund för känslor av att opponera sig mot majoritetssamhället. För att undersöka detta ställdes sålunda frågor (vilka utformats och utgått från tidigare studiers definition på området), om respondenternas känslor för sitt deltagande i social oro i utsatta bostadsområden genom frågor såsom "Varför tror ni andra individer deltar i våldsamt upplopp och kravaller, anlägger bilbränder och kastar sten mot polis och räddningstjänst", "Beskriv vad ni specifikt har gjort när det varit upplopp och kravaller i området", "Berätta lite om hur ni tänkte när ni deltog i våldsamt upplopp och kravaller", "Vad fick er att fortsätta/sluta med deltagandet i våldsamt upplopp och kravaller?". Intervjuguiden avslutas med avslutande frågor om deras framtidsutsikter.

Procedur och etiska överväganden

I studien rekryterades respondenterna genom personliga kontakter som kände individer som deltar/deltagit i social oro. Via dessa personliga kontakter vilka sålunda blev medlare mellan mig och respondenterna, upprättades således den första kontakten med de fem respondenterna i studien. Vid den första kontakten med respondenterna, förmedlade medlarna muntligen information om studien till respondenterna. Respondenterna fick samtidigt som detta också ett elektroniskt informationsbrev om studien i form av en PDF-fil via sociala medier såsom en kommunikationsapp för Smarttelefoner ”KIK Messenger”. När respondenterna samtyckt till att delta i studien skedde kontakten utan medlare.

Fokusgruppsintervjun genomfördes på en ungdomsgård som respondenterna själva valt. Syftet med att detta var att möjliggöra en trygg atmosfär för dessa då de ofta vistades och var bekanta med platsen. I samband med intervjuprocessen fick respondenterna en andra gång samma informationsbrev (se bilaga 1, s.48) om studien i pappersformat vilket de även tidigare fått elektroniskt via kommunikationsappen KIK. I informationsbrevet gick att läsa om de rättigheter de som respondenter i en vetenskaplig studie har, och om de fyra etiska riktlinjerna: informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet (Ventenskrådet, 2009). Respondenterna blev sålunda informerade om studien och dess syfte, att deras deltagande var helt frivilligt och att de närsomhelst kunde avbryta detta deltagande. De blev försäkrade om att dessa var helt anonyma, där namn skulle fingeras och inte kunna spåras tillbaka till dessa. De blev även försäkrade om att den information de angett inte skulle förmedlas vidare till någon annan såsom polismyndighet, utan enbart användas för denna studie. De blev även försäkrade om att känsligt material såsom ljudinspelningar, namn och dylikt skulle förstöras efter analys.

Respondenterna blev sedan informerade om hur studien skulle gå till där det förklarades att frågor kring olika frågeområden skulle ställas och att dessa skulle diskutera dessa frågor med varandra. Respondenterna blev vidare informerade om att intervjuprocessen skulle spelas in med mobiltelefon. I början av intervjun ombads samtliga respondenter inledningsvis att uppge sitt namn i syfte att lättare kunna identifiera deras röster vid analys av materialet. Fokusgruppsintervjun med respondenterna tog cirka 50-60 minuter att genomföra.

Analysmetod

Det datamaterial som införskaffades från fokusgruppsintervjun med respondenterna transkriberades först d.v.s. där ljudfilerna gjordes om till skriven text. Vid sammanställning och analys av transkriberade materialet användes en tematisk analys (Bryman, 2011). Den tematiska analysen bestod av en teoristyrd (deduktiv) analys då studien i sin helhet varit deduktiv eller teoristyrd, d.v.s. där tidigare forskning och teori på området format studien, i synnerhet intervjuguiden. När föreliggande studies intervjuguide sålunda präglats och formats av tidigare forskning och teori på området, blir den insamlade empirin också präglad av tidigare forskning och teori, vilket kräver att empirin analyseras utifrån en teoristyrd (deduktiv) selektiv sortering. Med teoristyrd (deduktiv) selektiv sortering avses att man som forskare letar efter empiri från det material man insamlat som stödjer studiens ”agenda”. Inledningsvis har sålunda materialet lästs igenom ett par gånger och stycken i textmaterialet som varit av intresse för studiens syfte d.v.s. bakomliggande mekanismer till social oro såsom stigmatisering och utanförskap etc., har etiketterats, d.v.s. getts ett namn såsom exempelvis ”att inte känna sig hemma utanför bostadsområdet”. Etiketterade textstycken som liknat varandra, har sedan slagits ihop till större enheter. Enheterna har sedan lästs igenom och ytterligare etiketterats till ett nytt namn såsom exempelvis ”känsla av utanförskap” och gjorts till teman. Enskilda teman har sedan lästs igenom och slagits ihop med andra liknande teman och bildat ett centralt tema. Exempelvis har ett tema som etiketterats som ”känsla av utanförskap” slagits ihop med ett annat tema som etiketterats som ”utanför i sociala interaktioner”. De initiala teman som uppkom var: Stigmatisering, Utanförskap, och Att göra uppror mot majoritetssamhället.

Vetenskapliga studier ställer höga krav på god vetenskaplig kvalitet (Silverman, 2015). God vetenskaplig kvalitet är i synnerhet viktigt vid kvalitativa studier. För att kunna säkerställa god vetenskaplig kvalitet krävs att olika metoder används när man bedriver en studie. Dessa metoder är transparens som innebär att studiens utförande beskrivs i detalj, respondentvalidering d.v.s. att man dubbelkollar sin analyserade empiri med sina respondenter och triangulering som innebär att empiri inhämtas från olika källor som sedan jämförs med varandra. Föreliggande studie har strävat mot att uppnå god vetenskaplig kvalitet genom transparens såsom att studiens tillvägagångssätt och utförande beskrivits i detalj, genom bl.a. att citat från respondenter presenterats. Studien har också strävat mot att nå respondentvalidering då det transkriberade och analyserade materialet från

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

fokusgruppsintervjun återkopplats till respondenterna. Vid återkoppling till respondenterna gick det enbart att nå två respondenter. Dessa två fick då läsa och granska de tolkningar som gjorts utifrån empirin för att se ifall dessa uppfattat min tolkning av deras berättelser korrekt. Respondenterna instämde i de tolkningar som gjorts av empirin, dock ansåg respondenterna att den analyserade empirin skildrade en något för positiv tolkning av de och deras tidiga sociala och materiella livsvillkor, och bad om att de positiva tolkningarna skulle tonas ned något av okänd anledning.

Resultat och Analys

Syftet med föreliggande studie var att undersöka hur unga män i utsatta bostadsområden som deltar/deltagit i social oro resonerar kring sina anledningar till att delta i sådana företeelser.

I studien identifierades tre teman: stigmatisering, utanförskap, och Att göra uppror mot majoritetssamhället. I syfte att förstå och kunna tolka respondenternas resonemang kring sitt deltagande i social oro, har det krävts en förförståelse av hur tidigare sociala och materiella livsvillkor präglat/präglar respondenterna i utsatta bostadsområden och i majoritetssamhället. Inledningsvis kommer sålunda analysdelen att omfattas av en redogörelse av respondenternas tidiga sociala och materiella livsvillkor och vidare beröra deras resonemang om sitt deltagande i social oro. Respondenternas redogörelser kommer att presenteras, sedan underbyggas med citat, vilka sedan analyseras utifrån teori och tidigare forskning på området om social oro.

Respondenternas tidiga sociala och materiella livsvillkor och uppväxtförhållanden i utsatta bostadsområden

Frågeställning ett d.v.s. hur unga män som deltar/deltagit i social oro beskriver sina tidiga sociala och materiella uppväxtvillkor i utsatta bostadsområden, besvarades av samtliga respondenter i studien: "Amez", "Elvir", "Hammad", "Jesper", och "Mogamba". Samtliga respondenter uppgav att de deltar/deltagit i social oro i utsatta bostadsområden i en medelstor svensk stad. Två respondenter var fortfarande delaktiga i social oro medan resterande respondenter inte längre var detta.

Samtliga respondenter var födda i Sverige och kom från olika etniska bakgrunder såsom Irak (Kurdistan), Irak (arabiska delen), Jugoslavien (Bosnien), Kongo och Sverige.

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

Respondenterna hade växt upp och var bosatta i utsatta bostadsområden i staden och hade lärt känna varandra under tidig tonår genom att ha spelat i samma fotbollslag samt träffats på en allmän ungdomsgård. Samtliga respondenter uppgav att dessa hade hoppat av skolan eller gått ut gymnasiet med ofullständiga betyg. Samtliga respondenter kom från familjer där föräldrarna enbart hade en förgymnasial utbildningsnivå eller ingen utbildning alls samt lågavlönade icke-kvalificerade yrken eller inga yrken alls. Respondenterna var fortfarande hemmaboende hos föräldrar och arbetade med lågavlönade icke-kvalificerade arbeten såsom telefonförsäljare, bilmekaniker eller var arbetssökande/arbetslösa. Respondenternas sociala klassbakgrund går i linje med tidigare forskning på området som visar att individer från socialt utsatta grupper som är bosatta i utsatta bostadsområden, i större utsträckning tenderar att komma ifrån familjer med lägre social klassbakgrund och själva ha en lägre social klasstillhörighet d.v.s. att tillhöra underklassen och arbetarklassen (Amjörnsson, 2004; Brembeck, 1992; Lidskog, 2006; Sernhede, 2014).

Respondenterna tidiga sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden såg lika ut. Respondenterna skildrade både positiva och negativa aspekter av sina sociala och materiella livsvillkor i bostadsområdena. Det genomgående positiva för samtliga respondenter var den kärlek, gemenskap och närhet till familj, släkt och vänner som fanns i bostadsområdet, vilket kan illustreras av Elvir: "De va alltid folk ute, alla bodde nära varandra, "[...] Alltså alla fanns där, hela släkten, grabbarna, man var aldrig ensam du vet som i [namn på ett bostadsområde med högre social klasstillhörighet]". Det var emellertid även mycket negativitet som präglade respondenternas sociala och materiella livsvillkor i bostadsområdena. Respondenterna uppgav att bostadsområdena omfattades av ett stort narkotikabruk, skolk, otrygghet, konflikter och våld, vilket även tidigare forskning visar är utmärkande för utsatta bostadsområden (Hallin & Guldåker, 2013; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014). Respondenterna menade att det ofta var många ungdomar ute i bostadsområdena under skoltid och att dessa ofta brukade hamna i konflikter med varandra på grund av diverse olika saker såsom narkotika eller smädelse, vilket kunde leda till konflikter. Konflikterna kunde urarta och vidare leda till långvariga konflikter mellan olika ungdomsgrupper eller gäng med hot och misshandel som följd. Respondenterna menade att detta kunde leda till hämndaktioner som i vissa fall kunde sluta i dödlig utgång. Respondenterna menade att vetskapen om just detta fick många att inta en skyddande mentalitet och beväpna sig med vapen såsom kniv och pistol, Jesper berättar:

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

[...] aa alla hatar skolan, jag fattade ingenting, det var svårt, ingen lärare hjälpte mig och jag kände mig fan efterbliven. Jag slutade skolan i 8:an. Jag började göra saker som jag gilla, hänga, röka [röka marijuana] så här på gården. Du vet alla är ute ingen är i skolan, sen det blir alltid bråk, alla fajtas, [...] det är bråk på riktigt här, om respekt, tjejer... syster typ, Spice [syntetisk drog] [...] man tar saker, klubbor [basebollträ] allt, [...] sen folk skickar snubbar på en, du vet de slår sönder en och dödar en [...] sen man tror alla vill döda en, [intar en paranoid och misstänksam mentalitet] man måste ha Butterfly [gatustridskniv],[...] aaa, vissa har Colt [pistol].

Respondenternas redogörelser om sina demografiska bakgrundsegenskaper såsom föräldrars och egen lägre sociala klasstillhörighet samt försvårade sociala och materiella livsvillkor i sina bostadsområden, är utmärkande för unga män från socialt utsatta grupper som bor i utsatta bostadsområden. Respondenternas resonemang om svårigheter i skola och sysslolöshet i bostadsområdena går i linje med tidigare forskning på området som visar att unga män uppväxta och bosatta i utsatta bostadsområden i större utsträckning tenderar ha en bristfällig skolgång (Ahmadi, 2003; Farrington, 2007; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007). Studier visar att unga män i utsatta bostadsområden, till följd av en lägre social klassbakgrund, tenderar att få bristfälliga pedagogiska inslag i sin barnuppfostran såsom att få undermålig hjälp med viktiga skolämnena i hemmet, vilket kan leda till att dessa i större utsträckning får det svårare i utbildningssystemet: oftare har bristfällig skolanknytning, sämre betyg, avslutar sin grundskoleutbildning i förtid och i större utsträckning tenderar att vara förgymnasialt utbildade (Ambjörnsson, 2004; Brembeck, 1992; Ring & Svensson, 2007). Just utbildning och skola är en central del för unga individer, i synnerhet unga män från socialt utsatta grupper i utsatta bostadsområden (Farrington, 2007). Utbildning och skola tenderar att stärka individers anknytning till prosociala vuxna och elever och fungerar sålunda som en fostrande institution som sysselsätter unga individer. I likhet med respondenternas resonemang om avhopp från skola och sysslolöshet visar studier att sysslolöshet i utsatta bostadsområden kan leda till konflikter mellan unga män, gängbildningar och kriminalitet. Detta kan i sin tur leda till förhöjda nivåer av våld, otrygghet och kriminalitet i utsatta bostadsområden (Ambjörnsson, 2004; Ahmadi, 2003; Bourdieu, 1993; Farrington, 2007, Hjalmarsson & Lochner, 2012; Ring & Svensson, 2007; Sernhede, 2007, 2014).

Stigmatisering

I frågeställning två, d.v.s. hur unga män som deltar/deltagit i social oro resonerar kring anledningar till sitt deltagande i sådana företeelser, framkom ett centralt tema: stigmatisering med två underkategorier, etnisk och territoriell stigmatisering. Flera respondenter uppgav att dessa upplevde sig bli nedvärderade och negativt särbehandlade i majoritetssamhället utifrån etniska attribut och territoriell tillhörighet. Respondenterna upplevde att detta påverkade deras sociala och materiella livsvillkor negativt i det etablerade svenska majoritetssamhället. Elvir berättar om sina upplevelser av etnisk stigmatisering:

Aaa... dom [etniska svenskar] de ser på en, så här smuts du vet [...] å, de tänker, största kriminella du vet [...] ja men typ du vet, man kommer där med mjukis och hoodie [träningskläder] du vet man bryter [talar med en viss dialekt], [...], de [svenskar] tror man ska döda dom! [...] du vet de [svenskar] kollar så här snett på en så här, man tänker hela tiden på vad man gör hela tiden [blir självmedveten], man kan inte göra vad man vill, man blir dömd som du vet, blatte, tattare! [brottsling], sen man tänker fuck you, jag ska göra allt du säger jag inte får göra, jag är kung [skratt].

Jesper menar däremot att han upplever territoriell stigmatisering i majoritetssamhället där hans möjligheter till att etablera relationer med andra individer i det svenska majoritetssamhället reduceras till följd av sin tillhörighet till ett nedvärderat bostadsområde. Jesper berättar: ”Vi är liksom de här grabbarna som är farliga, att vi är fucking brottslingar”.

Kan du ge ett exempel på det?

Jag träffade en tjej på [namn på nattklubb] honba jaha du är från [namn på ett utsatt bostadsområde], jaha aah, honba coolt har du gjort en drive by? [en kriminell handling där en gärningsman med bil åker förbi ett potentiellt offer i hög fart och skjuter ned denna med ett automatvapen], Sen bara hon gick!? Hon var intresserad sen efter det näe.

Flertalet respondenter upplever att de p.g.a. sin etnicitet eller tillhörighet till ett specifikt bostadsområde blivit sämre bemötta, negativt särbehandlade och nedvärderade i mötet med andra i det etablerade svenska majoritetssamhället. Detta kan tolkas utifrån respondenternas berättelser om att de p.g.a. annan etnisk och kulturell bakgrund än svensk upplevt sig

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

önskade, uttittade och dömda som brottslingar eller att de utifrån en tillhörighet till ett specifikt bostadsområde blivit utfrågade om de skjutit ned folk likt en gängkriminell. Utifrån respondenternas resonemang kan det tolkas som att dessa upplever etnisk och territoriell stigmatisering (Lidskog, 2006; Sernhede, 2007 2014). Att bli stigmatiserad på grund av sin etnicitet eller härkomst ifrån ett specifikt bostadsområde visar även tidigare forskning är en vanligt förekommande upplevelse bland unga män med annan etnisk bakgrund eller med en härkomst från utsatta bostadsområden. Studier visar att unga män i större utsträckning tenderar bli negativt särbehandlade i mötet med andra där dessa exempelvis tilldelas negativa egenskaper såsom att vara farliga, kriminella, bidragsfuskare etc., vilket studier visar är en av flera centrala bakomliggande mekanismer till varför unga män deltar i social oro (Ahmadi, 2003; Dahlstedt, 2002; Sernhede, 2007).

Det går sålunda att förstå respondenternas resonemang och upplevelser av att stigmatiseras i det etablerade svenska majoritetssamhället utifrån teorin figurationen-etablerade och outsiders (Elias & Scotson, 2010; Goffman, 2014). Teorin figurationen-etablerade och outsiders avser förklara hur maktstarka sociala grupper i naturliga mänskliga konkurrenssituationer med andra sociala grupper stigmatiserar, stämplar och bryter ned konkurrerande gruppmedlemmars självkänsla och självbild genom att tilldela dessa avvikande och negativa egenskaper. Respondenternas redogörelser kan således tolkas som ett uttryck för att det existerar ett ojämlikt maktförhållande mellan de sociala grupperna etniska svenskar och invandrare i det etablerade svenska majoritetssamhället (Elias & Scotson, 2010). I detta upplevda ojämlika maktförhållande kan det förstås som att det pågår en maktkamp mellan grupperna där etniska svenskar innehar en överordnad etablerad position med stor maktställning och inflytande över viktiga samhällsresurser såsom arbetspositioner, ekonomi etc., och invandrare en underordnad outsiderposition med liten maktställning och inflytande över viktiga samhällsresurser. Detta ojämlika maktförhållande kan tolkas utifrån Amez resonemang där han p.g.a. sin etnicitet upplever sig bli särbehandlad i det etablerade svenska majoritetssamhället genom att han upplever sina möjligheter att skaffa sig ett arbete kraftigt reducerade. Amez berättar:

[...] Aaoo, jag var på intervju, [...] på [en arbetsplats], [...], sen han som intervjuade mig sa till mig du vet framför mig bara! respekterar du kvinnor, sen, kan du prata med kvinnor och lyssnar du på kvinnor, alltså jag pratade ren svenska och var som en svensk och

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

allt, jag var såhär fin, jaha ja, jag är född här hanba, ja men du är från mellanöstern? jag blev såhär chockad! Jag fick inte jobbet! [- - -].

Med hjälp av teorin om figurationen-etablerade och outsiders kan det i relation till Amez resonemang tolkas som att Amez upplever sig stigmatiseras och begränsas tillgång till viktiga samhällsresurser såsom arbete av majoritetsbefolkningen i det svenska samhället (Elias & Scotson, 2010). Det kan tolkas som att den etablerade sociala gruppen (etniska svenskar), i syfte att vidmakthålla sin dominans över samhällsresurser, mobiliserat sociala offensiver i form av moralisk stigmatisering mot outsidergruppen (invandrare). Det kan förstås som att etniska svenskar i denna stigmatiseringsprocess lanserat en moralisk stigmatisering genom att ha tilldelat sig själva en privilegierad högre social status, ett slags gruppkarisma och invandrare en stämplad, nedvärderad, avvikande och skamfylld status ett slags gruppsskam. Det kan tolkas som att invandrades, sociala och fysiska attribut (vilka inte överensstämmer med den norm som existerar i majoritetssamhället) i denna stigmatiseringsprocess, kan ha använts som markörer för att göra åtskillnad mellan det som upplevs som avvikande och dåligt samt normalt och bra (Goffman 2014). Denna åtskillnad kan ha använts som grund för att utesluta individer som upplevs ha avvikande och dåliga egenskaper som inte går i linje med vad som uppfattas som normalt i samhället. Det kan sålunda tolkas som att Amez sociala, kulturella och fysiska attribut kan ha använts eller upplevts som markörer för något avvikande och dåligt samt något som inte upplevs vara attraktivt i det etablerade svenska samhället. Denna samhälleliga åtskillnad mellan avvikelse och normalitet, belyses tydligt i respondenternas redogörelser och sätt att prata där dessa gör negativ och positiv åtskillnad mellan sig själva som grupp och etniska svenskar som grupp. Denna åtskillnad utgörs av att respondenterna på ett frustrerande sätt upplever och talar om sig själva i mycket negativa, diskriminerande och stigmatiserande ordalag såsom ”smuts”, ”svartskalle”, ”brottsling”, ”tattare” och ”blatte” samt etniska svenskar i bra ordalag såsom att det skulle vara något bra, fint och eftersträvansvärt att tala det svenska språket utan brytning eller dialekt samt att bete sig som en etniskt svensk individ. Detta kan exemplifieras utifrån ovanstående citat från Amez ”alltså jag pratade ren svenska och var som en svensk och allt, jag var såhär fin”. Av detta exemplifierade citat kan det sålunda tolkas som att samtliga respondenter internaliserat en moralisk sigmatiserad samhällelig bild av sig själva som avvikande och dåliga och integrerat denna i sin egen självbild och identitet (Goffman, 2014). Denna process går att

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

koppla till begreppet självuppfyllande profetia som tar fasta på hur individer som stämplas som något dåligt och avvikande i ett samhälle internaliserar denna bild av sig själva och börjar uppfatta samt se sig själva utifrån denna nedvärderande bild (se även Goffman, 2014). Utifrån respondenternas resonemang kan det sålunda tolkas som att denna samhällsliga stigmatiseringsprocess kan ha bidragit till deras sämre möjligheter att ta sig in i viktiga samhällsinstitutioner såsom en samhällsgemenskap och arbetsmarknad. Detta kan tolkas utifrån respondenterna resonemang om att dessa till följd av annan etnisk bakgrund och en härkomst ifrån ett bostadsområde med dåligt rykte, upplever sina möjligheter att ta del av det etablerade svenska samhället som begränsade. Detta går i linje med tidigare forskning och teori på området om social oro, som visar att individer som upplever etnisk och territoriell stigmatisering i större utsträckning upplever sina möjligheter att ta del av det etablerade samhället kraftigt begränsade (Ahmadi, 2003; Dahlstedt, 2002). Just upplevd begränsade möjligheter att ta sig in i ett samhälle har visat sig kunna leda till känslor av maktlöshet och hopplöshet, d.v.s. känslor av att inte kunna kontrollera och påverka sina sociala och materiella livsvillkor i majoritetssamhället, att bli tystad, osynliggjord och åsidosatt vilket kan leda till att individer utvecklar ett förakt mot det etablerade majoritetssamhället och deltar i social oro i syfte att hämnas och opponera sig mot denna.

Utanförskap

I frågeställning två, d.v.s. hur unga män som deltar/deltagit i social oro resonerar kring sina anledningar till sitt deltagande i sådana företeelser, framkom ett tema: utanförskap.

Respondenterna resonerade kring sina upplevelser av att inte tillhöra det etablerade svenska majoritetssamhället där de menade att dessa ofta inte kände sig accepterade eller välkomna av majoritetsbefolkningen. Respondenterna menade att detta grundade sig i erfarenheter och upplevelser av att vara annorlunda i avseende att ha annan etnisk bakgrund än svensk och att vara annorlunda i sättet att föra sig, vilket de menade skapade negativa reaktioner från andra och gjorde att de drog sig undan interaktion med det större majoritetssamhället utanför det egna bostadsområdet. Amez berättar:

[- -] När ja jobba på [namn på arbetsplats], du det var så här konstigt [obehagligt], ingen är som mig, det var svårt att vara som dom andra [svenskar], och jag failade [misslyckades], jag kom sådär som den där blatten, jag ville prata med dom [svenskar] men jag vågade inte, du

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

vet dom dissas [utesluter]. När jag cyklar över bron från [utsatt bostadsområde i medelstor svensk stad], jag känner att jag kommer till en annan planet, jag tycker inte om den planeten. Du vet, jag vill bara hem. Allt är inte som hemma [egna bostadsområdet], de [svenskar] är så här snälla, men dom är så här, dom vill inte ha något med en svartskalle att göra typ.

Amez uppger att han inte upplever sig tillhöra den större samhällsgemenskapen i det etablerade svenska majoritetssamhället då han inte upplever sig bli accepterad eller välkommen av andra (etniska svenskar) till följd av sin etniska bakgrund och sitt sätt att föra sig på, som han menar skapar negativa reaktioner från omgivningen (etniska svenskar). Amez redogörelser om sina upplevelser i majoritetssamhället kan tolkas som att han till följd av en samhällelig etnisk och territoriell stigmatisering som avvikande, dålig etc., har utvecklat och upplever ett utanförskap i det etablerade svenska majoritetssamhället, i synnerhet från den svenska samhällsgemenskapen (Ahmadi, 2003; Arnstberg, Aurelius & Arnstberg, 1993; Sernhede, 2007). Detta går att tolka utifrån Amez resonemang om att han önskar inleda relationer med etniska svenskar, vilket kan exemplifieras med föreliggande citat ” jag ville prata med dom [svenskar] men jag vågade inte”. Amez fann emellertid svårigheter med att etablera relationer till etniska svenskar då han upplevde svårigheter med att kommunicera och föra sig på ett etniskt svenskt sätt, vilket kan exemplifieras i följande citat ” det var svårt att vara som dom andra [svenskar], och jag failade [misslyckades]”. Utifrån Amez resonemang går det att tolka som att han, med annan kulturell och etnisk bakgrund samt en bakgrund från ett segregerat utsatt bostadsområde, upplever att han inte har de sociala och kulturella kunskaper samt färdigheter om etablerade svenska samhällsnormer och värderingar som krävs för att kunna ta sig in i den svenska samhällsgemenskapen, vilket bidrar till att han drar sig undan och undviker samröre med etniska svenskar och sålunda blir socialt isolerad från den större samhällsgemenskapen (Ahmadi, 2003; Arnstberg, Aurelius & Arnstberg, 1993; Karlsson, Kuusela & Rantakaeisu, 2013; Wellros, 1992). Detta går i linje med tidigare studier på området som visar att individer med annan kulturell bakgrund som är bosatta i segregerade utsatta bostadsområden i större utsträckning tenderar att uppleva ett utanförskap från olika samhällsinstitutioner, i synnerhet en samhällsgemenskap då dessa till följd av segregation, tenderar ha bristfälliga kunskaper om det etablerade majoritetssamhällets normer och värderingar (Ahmadi, 2003; Arnstberg, Aurelius & Arnstberg, 1993; Haas, 1986; Wellros, 1992). Även Elvir uppger att han inte upplever en tillhörighet till majoritetssamhället där han

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

återger hur han måste låtsas vara någon annan för att inte väcka avsky eller rädsla hos etniska svenskar och sålunda bli utesluten.

Aaa jag vet det är jobbigt, jag älskar när jag kommer hem [till bostadsområdet], jag behöver inte leka glad med andra. Jag måste prata på ett annat sätt där [jobbet], jag får inte säga fucking, lä, svär på gud, [förortsspråk] som med grabbarna, alla blir rädda, dom kollar så här snett på mig, jag måste fejka hela tiden.

Elvirs resonemang om att han måste tala och bete sig på ett sätt som inte överensstämmer med hans vanliga sätt att bete sig och tala, då etniska svenskar kan bli rädda om han talar ”förortsspråk”, kan tolkas som ett uttryck för att även Elvir till följd av en samhällelig stämpling-och stigmatiseringsprocess p.g.a. avvikande sociala, kulturella och etniska egenskaper upplever ett utanförskap och ett förtryck från den större svenska samhälleliga gemenskapen (Goffman, 2014). Det kan tolkas som att Elvir i sökandet efter en annan tillhörighet, gemenskap och acceptans sökt sig till andra uteslutna individer i majoritetssamhället och blivit en del av en större utanförskapskultur, med andra normer, värderingar och sätt att föra sig på vilket gör det svårt för honom att interagera med majoritetsbefolkningen (Body-Gendrot, m.fl., 2016).

Att göra uppror mot det svenska majoritetssamhället

I frågeställning tre, d.v.s hur unga mäns anledningar till sitt deltagande i social oro kan relateras till hur de beskriver sina upplevelser av tidiga sociala och materiella uppväxtvillkor i utsatta bostadsområden och i det etablerade svenska majoritetssamhället framkom ett centralt tema: Att göra uppror mot det svenska majoritetssamhället. I detta tema går det att urskilja tre underteman med att delta i social oro mot det etablerade majoritetssamhället: att få utlopp för starka känslor, att sända ett meddelande till det etablerade svenska majoritetssamhället och att hämnas på det etablerade svenska majoritetssamhället. Vad gäller det första undertemat: att få utlopp för sina känslor, menade respondenterna att dessa upplevde starka känslor av bl.a. orättvisa över att inte ha lika sociala och materiella livsvillkor som dessa upplevde att majoritetsbefolkningen (etniska svenskar) hade i livet. Respondenterna menade att de kunde få utlopp för dessa känslor genom ett deltagande i social oro. Vad gäller det andra undertemat: att sända ett meddelande till det etablerade svenska majoritetssamhället, menade

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

respondenterna att syftet med att delta i social oro var det att få massmedial uppmärksamhet för att kunna skrämja det etablerade svenska majoritetssamhället och sprida ett rykte om sig själva som farliga i syfte att försvara sig mot de sociala angrepp de upplevde sig vara förmål för. Vad gäller det tredje undertemat: att hämnas på det etablerade majoritetssamhället, menade respondenterna att hämnd var ett sätt att försöka nå jämlikhet genom att markera för det etablerade svenska majoritetssamhället att de inte accepterade att dessa hade en högre privilegierad social status och bättre sociala och materiella livsvillkor i samhället. Hammad inleder med att berätta om sina initiala känslor för sitt deltagande i social oro:

[...] dom [svenska killar] har tjejer, hus och allt, jag har inget.

Hur tänker du då?

Jag är 19 år, jag ser bra ut också såhär [skratt] jag har inget, dom [etniska svenska killar] får allt, dom är så här kaxiga, dom tror att dom är bättre än oss [invandrare], pratar så här kaxigt [härmar en svensk kille med högre social klasstillhörighet, d.v.s. från överklassen] och de spottar på en [ser ned] för att de är svenskar, de tror de kan prata och behandla en som skit bara för att de är svenskar, tjejerna också de kollar inte på mig, man är luft [osynlig].

Hammads redogörelse om sina starka känslor som drivande bakomliggande mekanismer till sitt deltagande i social oro, går i linje med tidigare forskning på området som visar att individer som lever under sämre sociala och materiella livsvillkor, upplever starka känslor av orättvisa och frustration och bor i utsatta bostadsområden tenderar att ha förhöjd benägenhet att delta i social oro (Baggule & Hussain, 2005; Body-Gendrot, m.fl., 2016; Moran, 2011; Mucchielli, 2009). Hammads redogörelse om att han saknar materiella tillgångar och relationer som han upplever andra (etniska svenskar) har i majoritetssamhället, kan förstås utifrån strainteorin. Det kan tolkas som att Hammad präglas av kronisk strain där han inte upplever majoritetssamhället som utstakat för honom utan enbart för privilegierade svenskar (se även Agnew, 1992; Murphy & Robinson, 2008; Haas, 1986). Av Hammad resonemang går det sålunda att tolka att han utifrån sin sämre position i majoritetssamhället d.v.s. att komma ifrån en lägre social klassbakgrund, en annan kulturell och etnisk bakgrund samt ett

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

segregerat utsatt bostadsområde, inte har de förmågor, strategier och resurser såsom exempelvis utbildning och kunskaper i majoritetssamhällets normer, som krävs för att ta sig in i viktiga samhällsinstitutioner, vilket i sin tur kan göra det svårt för honom att nå eftertraktade materiella och sociala samhällsprivilegier (se även Agnew, 1992; Murphy & Robinson, 2008). Det kan tolkas som att Hammads långvariga sämre sociala och materiella livsvillkor kan ha utgjort en grogrund för en stark psykisk stress och starka känslor av frustration och orättvisa vilket kan ha drivit honom till att delta i social oro (Agnew, 1992; Murphy & Robinson, 2008; Haas, 1986). Studier visar att individer som upplever kronisk strain kan få utlopp för stark psykisk stress och känslor av frustration och orättvisa på bland annat två sätt. Det ena sättet är att skaffa sig och nå eftertraktade samhällsprivilegier genom brottslighet, ett annat är att försöka omkullkasta rådande samhällsstrukturer d.v.s etablerade samhällseliga kulturer, normer, värderingar etc., genom våld och uppror i syfte att skapa ett nytt samhälle, med en ny kultur, normer och värderingar som gynnar individens intressen samt sociala och materiella livsvillkor (Agnew, 1992; Murphy & Robinson, 2008; Moran, 2011). Det kan förstås som att Hammads initiala intention med sitt deltagande i social oro sålunda kan ha varit att med våld och uppror försöka omkullkasta det rådande etablerade svenska majoritetssamhället, dess normer, värderingar etc., i syfte att skapa ett nytt samhälle där även han kan ta del av de samhällsprivilegier som han upplever etniska svenskar med lätthet kan ta del av.

Mogamba redogör vidare för sina anledningar till att delta i social oro och menar att deltagandet kunde fylla två funktioner: att fungera som ett effektivt kommunikationsmedel för att skrämja det etablerade svenska majoritetssamhället och dess majoritetsbefolkning samt att hämnas, ”Det är bra, det är rätt åt dom [svenskar]. Dom får se hur vi har det. De [svenskar] blir rädda, det är bra” [...] man vill liksom att man det ska stå på [lokaltidning]. [...]

Detta framgår även av Jesper som menar att sitt deltagande i social oro var ett sätt att hämnas mot det etablerade svenska majoritetssamhället:

Du vet när man sticker en kniv i någons, eeh, bil, däck och så du vet, man spottar

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

tillbaka på dom som spottar på en, payback is a bitch, öga för öga, tand för tand eller vad heter det [skratt],

Du tänker att det är ett sätt att slå tillbaka?

Ahh du vet, man tänker varför ska han ha en fin bil, fuck you liksom.

Jesper och Mogambas redogörelse om sitt deltagande i social oro går i linje med tidigare forskning på området som visar att unga män från socialt utsatta grupper som är bosatta i utsatta bostadsområden, som upplever etnisk och territoriell stigmatisering, ett utanförskap från viktiga samhällsinstitutioner och att bli tystade, osynliggjorda, åsidosatta och dominerade av en majoritetsbefolkning i ett samhälle, kan delta i social oro i syfte att göra sig hörda och sålunda kommunicera till högre instanser såsom stat men också majoritetsbefolkningen i ett samhälle (Ahmadi, 2003; Haas, 1986; Moran, 2011; Mucchielli, 2009; Sernhede, 2007). Respondenternas resonemang om deras anledningar till att delta i sociala oro, kan förstås som att dessa ger uttryck för upplevelser av att vara underordnade en annan social grupp i majoritetssamhället, där dessa som social grupp tenderar att ha mindre makt och inflytande över sina sociala och materiella livsvillkor. Det kan förstås som att respondenterna inte accepterar sin underordning och etniska svenskars överordnade position i den rådande maktkamp om viktiga samhällsresurser såsom arbetspositioner och materiella ting som försiggår mellan de båda sociala grupperna i det svenska samhället (Elias & Scotsson, 2010). Det kan förstås som att respondenterna försöker mobilisera en social motoffensiv mot det upplevda förtryckande svenska samhället genom att organisera en stark inre gruppssammanhållning där dessa genom att använda våld som ett effektivt monopoliserat maktmedel, avsiktligt försöker sätta skräck i det etablerade svenska samhället. Det kan förstås som att respondenterna genom detta demonstrativa våldskapital försöker med den svenska staten och majoritetsbefolkningen, förhandla eller tvinga fram sina egna intressen och politiska förändringar som kan förbättra deras sämre sociala och materiella livsvillkor i majoritetssamhället (Baggule & Hussain, 2005; Body-Gendrot, Hörnqvist, m.fl., 2016; Moran, 2011; Mucchielli, 2009).

Diskussion

I föreliggande studie var syftet att undersöka hur unga män som var uppväxta i utsatta bostadsområden och som deltar/deltagit i social oro, resonerade kring att delta i sådana företeelser. Studien har syftat till att besvara tre frågeställningar. Den första frågeställningen, d.v.s. hur unga män från utsatta bostadsområden som deltar/deltagit i social oro beskriver sina tidiga sociala och materiella livsvillkor i sina bostadsområden och i majoritetssamhället, visar att respondenternas uppväxtvillkor i utsatta bostadsområden, präglades av sämre sociala och materiella livsvillkor. Respondenterna kom från familjer med låg social klasstillhörighet såsom underklassen och arbetarklassen, de hade själva låg social klasstillhörighet, ofullständiga betyg, bristfällig skolgång, låg yrkesstatus eller var arbetslösa, vilket även tidigare forskning visar är utmärkande för unga män från socialt utsatta grupper i utsatta bostadsområden (Ambjörnsson, 2004; Sernhede, 2007). Studien har även syftat till att besvara frågeställning två d.v.s. hur unga män från utsatta bostadsområden som deltar/deltagit i social oro resonerar kring sina anledningar till att delta i sådana företeelser. Vad gäller denna frågeställning visade studiens resultat att respondenterna upplevde sig vara präglade av en samhällelig stigmatisering: etnisk och territoriell sådan samt en upplevelse av ett utanförskap från majoritetssamhället. Utifrån respondenternas resonemang kan det tolkas som att dessa upplevde sig stigmatiseras utifrån sin etniska tillhörighet och tillhörighet till ett nedvärderat bostadsområde d.v.s. ett område med dåligt rykte. Det kan tolkas som att respondenterna upplevde sig bli illa behandlade, negativt särbehandlade och tilldelade negativa egenskaper av majoritetssamhällets majoritetsbefolkning (etniska svenskar) samt stat, såsom att vara avvikande, kriminella, farliga etc., vilket de upplevde påverkade dessa negativt genom att detta hindrade dessa från att ta del av det svenska samhället genom att exempelvis kunna etablera relationer med individer från majoritetsbefolkningen eller att få ett arbete i det svenska majoritetssamhället. Vad gäller frågeställning tre d.v.s. hur respondenternas deltagande i social oro kan relateras till deras tidiga sociala och materiella livsvillkor i sitt bostadsområde och i majoritetssamhället, kan det utifrån respondenternas resonemang tolkas som att dessa till följd av upplevd samhällelig stigmatisering som avvikande, kriminella, farliga etc., kan ha fått sina möjligheter att ta sig in i viktiga samhällsinstitutioner såsom en samhällsgemenskap, utbildningsväsende och arbetsmarknad begränsade (Ahmadi, 2003; Sernhede, 2007). Detta kan i sin tur ha bidragit till att dessa upplevt ett utanförskap i majoritetssamhället vilket exempelvis kan tolkas utifrån

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

respondenternas upplevelser av att vara främmande, obekväma, och utanför när de kom i kontakt med majoritetssamhället. Det kan vidare förstås som att respondenternas upplevda utanförskap i majoritetssamhället, kan ha drivit dessa till redan existerande utanförskapskulturer vilka glorifierar misstro, nonchalans, uppror och våld mot det etablerade majoritetssamhällets sociala normer, värderingar, stat och majoritetsbefolkning. Dessa utanförskapskulturer kan för respondenterna ha fungerat som en alternativ gemenskap som erbjudit respondenterna de sociala och materiella behov såsom en social identitet, gemenskap, tillhörighet eller känsla av normalitet och acceptans som dessa kan ha blivit berövade på i det svenska majoritetssamhället (Ahmadi, 2003; Lidskog, 2006). Det kan vidare tolkas som att respondenternas medlemskap i motståndskulturer och ett anammande och gestaltande av denna kultur, med dess nonchalans, uppror och våld mot det etablerade svenska majoritetssamhällets sociala normer, värderingar, stat och befolkning, ytterligare kan ha begränsat deras möjligheter att ta sig in i viktiga samhällsinstitutioner genom att ha avskärmat dessa från viktiga förmågor, strategier och resurser såsom exempelvis det etablerade svenska majoritetssamhällets normer och värderingar, vilka krävs för att ta sig in i viktiga samhällsinstitutioner och sålunda inte känna ett utanförskap (Ahmadi, 2003; Sernhede, 2007). Det kan även tolkas som att respondenternas tillhörighet till dessa utanförskapskulturer kan ha framkallat ytterligare stigma från den etniskt svenska majoritetsbefolkningen och stat vilket ytterligare kan ha stämplat respondenterna och gjort dessa mer alienerade från det etablerade svenska majoritetssamhället vilket sålunda kan ha utgjort en grogrund för deras deltagande i social oro (Ahmadi, 2003; Goffman, 2014; Haas, 1986; Sernhede, 2007).

Utifrån respondenternas redogörelser om sitt deltagande i social oro, kan det vidare tolkas som att dessa, utifrån att ha upplevt etnisk och territoriell stigmatisering samt ett utanförskap från viktiga samhällsinstitutioner i det svenska majoritetssamhället, initialt deltar/deltagit i social oro i syfte att reglera och få utlopp för starka negativa känslor av underordning, orättvisa och vanmakt. Genom att iscensätta en storskalig händelse, ett spektakel, som social oro utgör, kan syftet för respondenterna ha varit att göra sig massmedialt synliga. Denna massmediala synlighet kan ha fungerat som ett strategiskt drag i en maktkamp med det etablerade majoritetssamhället där dessa genom det våld och den skrämsel som social oro initierar hos majoritetsbefolkningen och stat, kan ha försökt mobilisera en motoffensiv mot det upplevda förtryckande majoritetssamhället i syfte att

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

hämnas, få upprättelse, socialt erkännande och respekt från det etablerade majoritetssamhället. Ett deltagande i social oro kan sålunda förstås vara en sista utväg och ett effektivt medel för respondenterna att göra sig hörda, få en röst, visa sitt missnöje med sina sociala och materiella livsvillkor i majoritetssamhället och sålunda vädja till högre instanser såsom stat, politiker men också majoritetsbefolkningen om att få en ökad maktposition och inflytande i majoritetssamhället i syfte att förbättra sina sociala och materiella livsvillkor (Moran, 2011). Detta går i linje med tidigare forskning som visar att den grundläggande mekanismen bakom unga mäns deltagande i social oro kan förklaras av att dessa upplever sig ha bristfälliga och få resurser att förbättra sina sociala och materiella livsvillkor i majoritetssamhället, vilket kan bidra till att de använder det enda medlet de har till sitt förfogade: våld och skräck som ett strategiskt drag i en maktkamp med det etablerade majoritetssamhället, för att nå politiska förändringar som kan gynna deras sämre situation och position i majoritetssamhället (Moran, 2011; Baggule & Hussain, 2005).

Tidigare svensk forskning om social oro har enbart bidragit med forskning om hur individer som känt unga män från utsatta bostadsområden som deltar/deltagit i social oro, resonerat kring tänkbara anledningar till deras bekantas deltagande i social oro (Body-Gendrot, m.fl., 2016). Föreliggande studies resultat är den enda svenska studien som bidragit med kompletterande kunskap om hur unga män bosatta i utsatta bostadsområden resonerar kring sina anledningar till att delta i social oro. Studiens resultat har även bidragit till att skildra och belysa att även unga män av etnisk svensk bakgrund i utsatta bostadsområden också deltar i social oro, samt hur dessa resonerar kring sina anledningar till att delta i sådana företeelser. Kunskapen från denna studie är således central eftersom den ger en viktig inblick i hur unga män resonerar kring sina anledningar till att delta i social oro, vilket är något som kan användas för att utveckla förebyggande insatser riktat mot målgruppen.

Respondenternas deltagande i social oro kan tolkas utifrån teorin figurationen - etablerade och outsiders, stämplingsteorin och strainteorin (Elias & Scotson, 2010; Goffman, 2014; Murphy & Robinson, 2008; Torstensson & Wikström, 1995). Utifrån teorin figurationen - etablerade och outsiders kan det tolkas som att respondenterna i en konkurrenssituation om viktiga samhällsresurser såsom arbete, arbetspositioner, ekonomi etc., med majoritetsbefolkningen (etniska svenskar) i det svenska majoritetssamhället, befinner sig i ett underläge och under en dominans av majoritetsbefolkningen. Det kan sålunda tolkas som att majoritetsbefolkningen i denna konkurrenssituation lyckats lägga

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

beslag på viktiga samhällsresurser såsom arbete etc., vilka dessa distribuerar ojämlikt till förmån för sin egen grupp. Det kan tolkas som att respondenterna i denna konkurrenssituation vill åt dessa samhällsresurser och att majoritetsbefolkningen i syfte att förhindra detta och vidmakthålla sin dominans över dessa samhällsresurser, lanserar kraftfulla sociala offensiver i form av moralisk stigmatisering och exkludering mot respondenterna som grupp. Dessa sociala offensiver avvärjar respondenterna genom att bryta ned deras självkänsla, identitet, självförtroende etc., så att dessa inte lyckas mobilisera en social motoffensiv, vilket leder till att dessa upplever sig vara underordnade, avvikande etc. Denna känsla av underordning och avvikelse kan vidare leda till kollektiv opponering, d.v.s. att respondenterna opponerar sig mot majoritetsbefolkningen genom bl.a. att bryta mot majoritetsbefolkningens etablerade normer, involvera sig i brottslighet eller uppror i syfte att hämnas och nå en högre maktposition i det upplevda förtryckande svenska majoritetssamhället (Elias & Scotson, 2010).

Utifrån stämplingsteorin kan det tolkas som att respondenterna till följd av olika sociala och fysiska attribut såsom en annan etnisk bakgrund än svensk (d.v.s. att vara invandrare) vilket skiljer sig åt från en etablerad svensk kulturell bakgrund som är en norm (normalitet) i det etablerade svenska majoritetssamhället, tilldelats en nedvärderad status och stämplats som avvikare (Goffman, 2014). Det kan förstås som att respondenterna kan ha varit föremål för samhällelig negativ särbehandling från exempelvis etniska svenskar genom att ha uteslutits från olika sociala gemenskaper. Det kan tolkas som att respondenterna i majoritetssamhället präglats av en stigmatiseringsprocess där dessa internaliserat en nedvärderad samhällelig bild av dessa, vilken efter en tid kan ha börjat formge deras självbild, beteende och handlingsätt. Det kan förstås som att respondenterna till följd av denna stigmatiseringsprocess kan ha börjat bete likt det rykte som majoritetsbefolkningen tilldelat dessa såsom kriminella, farliga etc., och börja leva upp till bilden av en kriminell person. Det kan tolkas som att respondenternas gestaltande av en kriminell och farlig person i sin tur kan ha lett till ytterligare negativa reaktioner i form av förstärkt stämpling och uteslutningsreaktioner från majoritetsbefolkningen som vidare kan ha förstärkt respondenternas avvikande beteende och bild av sig själv som avvikande och kriminella.

Utifrån strainteorin kan det tolkas som att respondenterna, till följd av lägre social klasstillhörighet, redan från början haft sämre sociala och materiella livsvillkor såsom: lägre utbildningsnivå, mindre materiella och sociala ting, möjligheter, relationer, stigmatisering,

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

exkludering, arbetslöshet och diskriminering, och sämre förutsättningar och möjligheter att nå eftertraktade samhällsprivilegier såsom hög utbildningsnivå, välstånd, materiella och sociala ting (Murphy & Robinson, 2008; Torstensson & Wikström, 1995). Utifrån respondenternas resonemang kan det tolkas som att dessa kan ha upplevt långvarig strain eller frustration och orättvisa som dessa hanterat genom att opponera sig mot samhälleliga etablerade normer, värderingar och mål, genom att med våld och uppror förkasta dessa och skapa nya sådana i syfte att nå större inflytande i majoritetssamhället och jämna ut den upplevda maktobalansen (Body-Gendrot m.fl., 2016; Elias & Scotson, 2010; Moran, 2011). Detta går i linje med tidigare forskning som visar att socialt utsatta grupper i utsatta bostadsområden som lever under sämre sociala och materiella livsvillkor såsom bl.a. stigmatisering och exkludering, tenderar att uppleva kronisk strain, vilket är en central bakomliggande mekanism till att unga män deltar i social oro (Baggule & Hussain, 2005; Body-Gendrot, mfl., 2016; Moran, 2011).

Begränsningar och styrkor med studien

Det finns flera begränsningar med föreliggande studie. Initialt var studiens urval begränsat till att omfatta ett begränsat urval av respondenter i form av enbart fem unga män bosatta i utsatta bostadsområden i en medelstor svensk stad, vilket kan ha påverkat studiens externa reliabilitet. Extern reliabilitet avser i vilken utsträckning en studie tenderar att kunna replikeras (Yin, 2013). Det finns emellertid stora svårigheter med att replikera kvalitativa studier då exempelvis respondenter kan ha olika upplevelser (Bryman, 2011; Silverman, 2015; Yin, 2013). Det går emellertid att göra en teoretisk generalisering utifrån studiens begränsade urval och föreliggande studies resultat. Detta kan göras genom att man exempelvis utifrån respondenternas resonemang, försöker finna mönster som kan överföras till andra sociala grupper som lever under liknande sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden, tidigare forskning eller teori på området vilket tenderar att stärka studiens resultat (Silverman, 2015). Ytterligare en begränsning med studiens urval var att respondenterna var bekanta med varandra vilket kan ha påverkat studiens empiriska tillförlitlighet (Fangen, 2005; Silverman, 2015; Yin, 2013). Vid fokusgruppsintervjun kan respondenternas nära relationer till varandra ha möjliggjort ett klimat för gruppträck. Enskilda respondenter som i närvaro av de andra respondenterna kan exempelvis ha upplevt rädsla för att delge information och upplevelser som kan ha gått emot de andra respondenternas etablerade gruppnormer, jargong, värderingar, identitet och kultur, och

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

sålunda motvilligt hållit med andra respondenternas argument och åsikter (Bryman, 2011; Fangen, 2005; Yin, 2013). Respondenterna kan även ha anpassat sina egna argument, perspektiv och åsikter efter gruppen och sålunda delgett osann eller förvrängd upplevelse eller perspektiv på sina tidiga sociala och materiella livsvillkor eller anledningar till sitt deltagande i social oro (Bryman, 2011). Respondenternas redogörelser kan även ha påverkats av min närvaro och roll som intervjuare om ämnet social oro (Yin, 2013). Det kan vara möjligt att respondenterna kan ha överdrivit sina resonemang om sina sociala och materiella livsvillkor och sitt deltagande i social oro i syfte att sprida ett budskap, eller att de kan ha svarat på ett sätt som de trodde jag som intervjuare ville höra (Bryman, 2011; Silverman, 2015; Yin, 2013). Av denna orsak kan sålunda studien ha missat viktig och känslig information från enskilda respondenter som kunnat ge studien olika nyanser, andra perspektiv samt upplevelser på deras sociala och materiella livsvillkor samt anledningar till sitt deltagande i social oro (Fangen, 2005). Framtida forskning borde sålunda lägga större fokus på att undersöka unga mäns från utsatta bostadsområdets deltagande i social oro genom att antingen utföra flera fokusgruppsintervjuer med unga män som är okända för varandra eller använda sig av andra datainsamlingsmetoder såsom exempelvis enskilda intervjuer. Genom att exempelvis använda sig av enskilda intervjuer kan man sålunda komma bort från den sociala och grupporienterade påverkan som en fokusgruppsintervju kan möjliggöra. Genom att studien enbart präglats av en datainsamlingsmetod: fokusgruppsintervju, kan även viktig information om vilka kontexter och sociala situationer som utlöst respondenternas deltagande i social oro ha gått förlorad. Denna information kan ha varit av stor betydelse för att förstå hur kopplingen mellan individers sämre sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden och yttre sociala händelser eller omständigheter såsom exempelvis konfrontationer med polis i dessa bostadsområden, kan leda till ett deltagande i social oro. Tidigare studier visar att polisiära ingripanden, såsom dödsjutningar, spontana kroppsvisitationer, trafikkontroller eller drograssior kan vara centrala situationella utlösande mekanismer för unga män att delta i social oro i utsatta bostadsområden då unga män upplever sig trakasserade av sådana händelser och projicerar sitt förhöjda samhällsförakt på samhällsaktörer d.v.s. polis, med stor maktbefogenhet som representanter det etablerade majoritetssamhället (Body-Gendrot, m.fl., 2016; Moran, 2011). Med en större kunskap om utlösande situationella mekanismer till individers deltagande i social oro, kan man bättre kartlägga och förebygga uppkomsten av social oro i utsatta bostadsområden. Kunskap om

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

utlösande situationella mekanismer kan även bidra med kunskap om hur den sociala oron organiseras utifrån olika roller, positioner och aktiviteter vilket kan användas i det situationellt brottsförebyggande arbetet i syfte att förhindra att unga män vid konfrontationer med polis, anlägger bilar, butiker, skolor etc., (Sernhede, 2007). Studier visar att det finns bristfällig information om hur individer i utsatta bostadsområden organiserar social oro (MSB, 2011a). Den bristfälliga information som finns tillgänglig belyser hur äldre män i 18-25 år åldern, i synnerhet med kopplingar till kriminella nätverk och gäng, organiserar social oro genom att rekrytera unga män och ibland kvinnor till att samla gatstenar, anlägga bränder och kasta sten mot polis och räddningstjänst i bostadsområdena (MSB, 2011b). Att kombinera andra datainsamlingsmetoder såsom deltagande observation hade sålunda varit att föredra för att få en bättre förståelse över vilka utlösande situationella mekanismer som tenderar att bidra till individens deltagande i social oro (Fangen, 2005; Sernhede, 2007, 2014). I syfte att förbättra föreliggande studie hade det sålunda varit bra om studien använt sig av metodtriangulering vilket avser att flera datainsamlingsmetoder används vilket i sin tur ytterligare skulle ha kunnat stärka föreliggande studies trovärdighet (Yin, 2013).

Det finns emellertid flera fördelar med att använda sig av en kvalitativ forskningsmetod. Med denna metod är det möjligt att komma nära respondenterna och fånga upp deras subjektiva perspektiv, verklighetsuppfattningar, motiv och tankesätt kring sitt deltagande i social oro. Genom att använda sig av en kvalitativ forskningsmetod kan man sålunda få en djupare förståelse och kunskap kring hur unga män i utsatta bostadsområden resonerar kring sina anledningar till att delta i social oro (Bryman, 2011; Yin, 2013). Andra fördelar med föreliggande studie kan vara att man haft liknande demografiska egenskaper såsom respondenterna i studiens fall d.v.s. annan etnisk bakgrund än svensk. Liknande demografiska egenskaper kan ha möjliggjort att respondenterna känt en större trygghet med att ventilera, vara sig själva, öppna sig och tala öppet om sina sociala och materiella livsvillkor samt deltagande i social oro, vilket i sin tur kan ha stärkt studiens tillförlitlighet (Yin, 2013).

Praktiska implikationer

I syfte att kunna förebygga att unga män från utsatta bostadsområden deltar i social oro, visar studiens resultat att det är viktigt att initiera sociala insatser mot centrala bakomliggande mekanismer till unga mäns deltagande i social oro. Studiens resultat visar att centrala

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

bakomliggande mekanismer till unga mäns deltagande i social oro utgörs av deras upplevelser av sämre sociala och materiella livsvillkor i utsatta bostadsområden och i det etablerade svenska majoritetssamhället. Dessa upplevda sämre sociala och materiella livsvillkor utgörs av en lägre social klasstillhörighet och en upplevd känsla av att stigmatiseras som i sin tur föder en upplevd känsla och ett tillstånd av ett utanförskap. Studiens resultat visar att det kan vara viktigt att tidigt initiera arbetet med att öka socialt utsatta gruppers möjligheter att inkluderas in i olika viktiga samhällsinstitutioner såsom en samhällsgemenskap, utbildningsväsende och arbetsmarknad och sålunda minska deras känsla av ett utanförskap. Ett sätt att göra detta skulle kunna vara genom att initialt öka socialt utsatta gruppers lägre sociala klasstillhörighet. Detta kan göras genom att i tidigt skede rikta insatser mot både föräldrar och barn från socialt utsatta grupper. Vad gäller insatser mot föräldrar kan man stödja dessa i det svenska språket eller i utbildning. Vad gäller barn i skolålder kan man uppmuntra och stödja dessa i utbildningsväsendet så att dessa utvecklar och skaffar sig förmågor, strategier, och resurser för att kunna bli en del av och ta plats i det etablerade svenska majoritetssamhället. Just utbildning har tidigare forskning visat är en viktig skyddsmekanism vad gäller risken för att begå brott (Lochner & Moretti, 2004). Studier visar att en bristfällig eller lägre utbildningsnivå kan leda till svårigheter att etablera och klara sig på viktiga samhällsinstitutioner såsom exempelvis arbetsmarknaden (Lochner & Moretti, 2003; Hjalmarsson & Lochner, 2012; Meghir, Palme & Schnabel, 2011; Hjalmarsson, Holmlund & Lindqvist 2011). Ett arbete tenderar att kunna ge individer fasta vardagsrutiner, god ekonomi, ett större socialt nätverk, en större känsla av gemenskap och tillhörighet och sålunda en minskad känsla av utanförskap i majoritetssamhället (Ahmadi, 2003; Hjalmarsson & Lochner, 2012). Genom utbildning kan sålunda socialt utsatta grupper få större möjligheter till arbete vilket sålunda kan öka deras sociala klasstillhörighet, socioekonomiska status och känslor av utanförskap vilket kan bidra till minskad långvariga och permanenta känslor av maktlöshet, frustration och orättvisa, vilka är några av flera centrala bakomliggande mekanismer som kan leda till ett deltagande i social oro. Ett annat sätt att öka socialt utsatta gruppers sociala klasstillhörighet kan vara genom ekonomiska bidrag. Ekonomiska bidrag kan möjliggöra att socialt utsatta grupper kan nå en högre materiell standard, vilket studier visar kan minska individens upplevelser och känslor av att inneha en lägre materiell status och missgynnad position i majoritetssamhället, vilket i sin tur har visat sig kunna leda till förhöjda nivåer av upplevd känsla av materiell orättvisa och

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

sålunda större benägenhet att opponera sig mot majoritetssamhället genom att delta i social oro (Agnew, 1992; Murphy & Robinson, 2008).

Studiens resultat visar att det även kan vara viktigt att rikta insatser mot samhällelig stigmatisering av socialt utsatta grupper. Tidigare studier visar att både etnisk och territoriell samhällelig stigmatisering av socialt utsatta grupper tenderar leda till att dessa grupper kan uppleva ett utanförskap, vilket i sin tur är en central bakomliggande mekanism som kan bidra till en förhöjd benägenhet att opponera sig mot det etablerade majoritetssamhället genom att delta i social oro. Ökad etnisk och territoriell samhällelig stigmatisering kan sålunda bidra till ökad radikaliserad opponering mot det etablerade majoritetssamhället. Det är sålunda viktigt att initiera sociala insatser mot ojämlika samhällsstrukturer och maktförhållanden som bidrar till stigmatisering av bland annat socialt utsatta grupper. Studiens resultat visar att det kan vara viktigt att minska alla samhällsmedborgares, i synnerhet majoritetsbefolkningens negativa uppfattningar om socialt utsatta grupper i utsatta bostadsområden, detta då tidigare forskning och studiens respondenter främst upplever sig bli etniskt och territoriellt stigmatiserade av individer från majoritetsbefolkningen (Baggule & Hussain, 2005; Body-Gendrot, m.fl., 2016; Moran, 2011). Ett sätt att minska den samhälleliga stigmatiseringen av socialt utsatta grupper kan vara genom att lyfta och informera individer, i synnerhet dessa från majoritetsbefolkningen, om problematiken med stigmatisering (Ahmadi, 2003). Detta kan åstadkommas genom att man på ett övergripande politiskt plan, exempelvis tillämpar obligatorisk grundskole- och gymnasial undervisning i jämställdhetslära och sociologi, så att elever från tidig skolålder fram till vuxen ålder sålunda kan lära sig och internalisera dessa kunskaper. Dessa insatser kan sålunda på lång sikt bidra till att alla samhällsmedborgare kan bli öppnare och mer accepterande av socialt utsatta grupper vilket kan bidra till att dessa sociala utsatta grupper kan ges större möjligheter att känna en samhörighet och tillhörighet till det etablerade majoritetssamhället. En annan strategi som kan minska etnisk och territoriell samhällelig stigmatisering, kan vara att staten officiellt erkänner socialt utsatta grupper som likvärdiga samhällsmedborgare. Tidigare studier visar på att ett ökat offentligt samhälleligt erkännande av socialt utsatta grupper kan minska dessa sociala grupperns upplevelse av utanförskap och ett samhälleligt förtyck (Ahmadi, 2003; Hallin & Guldåker, 2013; Karlsson, Kuusela & Rantakaeisu, 2013; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014). Ett annat sätt som kan minska socialt utsatta grupperns upplevelser av samhällelig stigmatisering kan vara att minska boendesegregationen mellan majoritetsbefolkningen och socialt utsatta grupper i utsatta

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

bostadsområden. Studier visar att just boendesegregation mellan majoritetsbefolkningen och socialt utsatta grupper i utsatta bostadsområden kan bidra till ett ”vi-och dom” - tänk där individer tillhörande olika sociala grupper kan skapa sig bilder av ”dom andra” vilket kan ta sig uttryck i motsättningar och etnisk samt territoriell stigmatisering av socialt utsatta grupper i utsatta bostadsområden (Ahmadi, 2003; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014).

Problematiken med boendesegregation skulle kunna åtgärdas genom politiska reformer där stat i samverkan med sociala myndigheter, privata samt kommunala bostadsbolag, ger socialt utsatta grupper (genom sänkta eller subventionerade hyror) möjlighet att bosätta sig i bostadsområden som domineras av majoritetsbefolkningen. På så sätt kan både socialt utsatta grupper och majoritetsbefolkningen ges möjligheten att interagera med varandra i ett socialt samspel som vidare kan leda till att dessa grupper får större kännedom, förståelse och acceptans för varandra. Tidigare studier visar att just heterogena bostadsområden d.v.s. där olika sociala grupper lever och interagerar med varandra kan minska gruppkonflikter och öka socialt utsatta gruppers integration i samhället (Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014).

Ojämlika samhällsstrukturer och maktförhållanden såsom maktförhållandet mellan majoritetsbefolkningen och socialt utsatta grupper, (vilket i sig tenderar att försvåra socialt utsatta gruppers sociala och materiella livsvillkor), kan emellertid vara svåra att förändra. Initialt beror detta på att dessa strukturer och maktförhållanden indoktrineras eller internaliseras av samhällsmedborgare d.v.s. lärts in i en socialisationsprocess: i hemmet, närsamhälle, skola och övriga samhälle, som något normalt och naturligt (Ambjörnsson, 2004). Dessa strukturer och maktförhållanden vidmakthålls vidare genom social reproduktion d.v.s. där de inlärdas strukturer och maktförhållanden, lärs ut mellan individer i ett socialt samspel i samhället (Brembeck, 1992). En förändring av dessa ojämlika sociala samhällsstrukturer och maktförhållanden kan sålunda vara en långsam process då en förändring kräver att samhällsmedborgare förändrar sina tankemönster och sålunda går emot sådant som för dessa kan uppfattas vara en normalitet och naturlighet (Ambjörnsson, 2004).

För att kunna förebygga unga män från socialt utsatta gruppers deltagande i social oro, visar studiens resultat att det kan krävas en effektiv samverkan mellan olika institutioner i samhället såsom skola, fritidsgårdar, polis och sociala myndigheter. Studiens resultat visar att det kan vara viktigt att skolan i tidigt skede fångar upp unga män som uppvisar tendenser, beteenden och tecken på känslor eller tillstånd av ett utanförskap och opponering mot det etablerade majoritetssamhället. Det kan sålunda vara viktigt att främst utbilda skolpersonal i

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

att identifiera dessa tecken så att insatser i form av stödsamtal med skolkuratorer kan ges till dessa unga män. Det kan även vara viktigt att initiera en god samverkan och kommunikation mellan skola och sociala myndigheter så att sociala myndigheter även kan rikta insatser såsom stödsamtal mot unga män och deras familjer. Studier visar att insatser såsom stödsamtal d.v.s. terapeutiska sådana med unga män och deras familjer kan fungera som brottspreventiva insatser mot utanförskap och kriminalitet (Andershed, Söderholm & Andershed, 2010). Sådana insatser från både skola och sociala myndigheter är emellertid frivilliga och det krävs sålunda att både unga män och deras familjer är motiverade och samtycker till att delta för att insatserna ska få positiv effekt. Det kan sålunda krävas att unga män och deras familjer tar ett aktivt ansvar, vilket studier visar är mindre vanligt för socialt utsatta grupper då dessa tenderar att ha förhöjda nivåer av misstro mot myndigheter (Ahmedi, 2003; Lidskog, 2006; Sernhede, 2007, 2014).

Föreliggande studies resultat visar således att trots respondenternas upplevda sämre sociala och materiella livsvillkor såsom en lägre social klasstillhörighet, stigmatisering, utanförskap samt negativa känslor av orättvisa, hopplöshet, frustration, hämnd, nonchalans opponering och hat mot det svenska majoritetssamhället, kan det emellertid ändå tolkas som att dessa ger uttryck för en stark önskan och vilja att ta del, bli inkluderad och accepterad av det etablerade svenska majoritetssamhället. Detta går exempelvis att tolka utifrån respondenternas frustrerande sätt att argumentera kring hur de upplever sig bli tilldelade nedvärderade egenskaper och hur detta begränsar deras möjligheter att etablera relationer med majoritetsbefolkningen och att få ett arbete i majoritetssamhället. Detta kan även tolkas utifrån respondenternas resonemang om sina anledningar till sitt deltagande i social oro, vilka kan tolkas som ett uttryck för positiva känslor av hopp och en framtidstro. Respondenternas deltagande i social oro kan sålunda tolkas som optimistiska tankar om att våldshandlingar och skrämsel kan leda till direkta, indirekta eller framtida positiva förändringar vad gäller deras sämre sociala och materiella livsvillkor såsom exempelvis ökat inflytande och makt, inkludering, acceptans, samhörighet, arbete och bättre ekonomisk situation i det etablerade svenska majoritetssamhället. Studiens resultat visar att vi behöver skapa ett samhälle där alla känner sig inkluderade för att förhindra att unga män deltar i social oro i utsatta bostadsområden.

Referenslista

- Andershed, H., Söderholm, C., A., Andershed, & Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete. (2010). *Ungdomar som begår brott : Vilka insatser fungerar?* (1. uppl.. ed.). Stockholm: Gothia : IMS, Socialstyrelsen.
- Agnew, R. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30(1), 47-88.
- Ambjörnsson, F. (2004). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Diss. Stockholm: Univ., 2004. Stockholm.
- Ambjörnsson, F. (2011). *Rosa : Den farliga färgen*.
- Arbetsmarknadsdepartementet, (2012). *Urbana utvecklingsområden - Statistisk uppföljning utifrån sju indikationer*, Dnr: A2012/4115/1U. Hämtad den 27 december 2017, från <http://www.regeringen.se/49bafc/contentassets/00a8cf242d7c434aabf50ee15b8fdefe/urbana-utvecklingsomraden---statistisk-uppfoljning-utifran-sju-indikatorer-hela-dokumentet>.
- Aurelius, A., Aurelius, G., & Arnstberg, K. (1993). *Kultur, kultur och kultur : Perspektiv på kulturmöten i Sverige* (1. uppl.. ed.). Stockholm: Liber utbildning : Utbildningsradion.
- Berg, M., & Johansson, T. (2016). Trust and Safety in the Segregated City: Contextualizing the Relationship between Institutional Trust, Crime-related Insecurity and Generalized Trust. *Scandinavian Political Studies*, 39(4), 458-481.
- Bagguley, P., & Hussain, Y. (2005). Citizenship, Ethnicity and Identity: British Parkistanis after the 2001 Years. *Sociology*, 39(3), 407-425.
- Bergesen, A., & Herman, M. (1998). Immigration, race, and riot: The 1992 Los Angeles uprising. *American Sociological Review*, 63(1), 39-54.
- Berg, M., & Johansson, T. (2016). Trust and Safety in the Segregated City: Contextualizing the Relationship between Institutional Trust, Crime-related Insecurity and Generalized Trust. *Scandinavian Political Studies*, 39(4), 458-481.
- Bernhardt, E. (2007). *Immigration, gender, and family transitions to adulthood in Sweden*. Lanham, Md.: University Press of America.
- Brembeck, H. (1992). *Efter Spock : Uppfostringsmönster idag* (Skrifter från Etnologiska föreningen i Västsverige, 15). Göteborg: [Etnologiska institutionen, Univ.] : Etnologiska fören. i Västsverige.

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

- Brå (2016) - Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden, En kunskapsöversikt Rapport 2916:20.
- Body-Gendrot, S., Hörnqvist, M., & Newburn, T. (2016). Riots in the welfare state: The contours of a modern-day moral economy. *European Journal of Criminology*, 13(5), 573-589.
- Body-Gendrot, S., Hörnqvist, M., Newburn, T., Hunold, D, Oberwittler, D, & Lukas, T. (2016). 'I'd like to see your identity cards please' – Negotiating authority in police–adolescent encounters: Findings from a mixed-method study of proactive police practices towards adolescents in two German cities. *European Journal of Criminology*, 13(5), 590-609.
- Bourdieu, P. (1993). Kultursociologiska texter. (4. uppl.) Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion.
- Brottsförebyggande rådet (2015) - Börja med en kartläggning! Kunskapsbaserat arbete i utsatta områden. Hämtad den 13 november 2017, från <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2015-11-02-borja-med-en-kartlaggning.html>
- Bryman, A., & Nilsson, B. (2011). Samhällsvetenskapliga metoder (2., [rev.] uppl.. ed.). Malmö: Liber.
- Ehn, S., & Statens råd för byggnadsforskning. (1993). Så här bor vi : Om invandrares liv och boende (T / Byggnadsforskningsrådet, 1993:2). Stockholm : Solna: Statens råd för byggnadsforskning : Brevskolan [distributör] ; Svensk byggtjänst [distributör].
- Faria, F. (1984). Invandrarbarn i Malmö (Rapport - Delegationen för social forskning, 1984:1). Stockholm: Liber/Allmänna förl. : Liber distribution.
- Farrington, D., & Welsh, B. (2007). Saving children from a life of crime : Early risk factors and effective interventions (Studies in crime and public policy).
- Forkby, T., & Liljeholm Hansson, S. (2011). Kampen for att bli någon – Bilder av förorten och riskfyllda utvecklingsvägar i Göteborg. FoU i Väst Rapport 1: 2011.
- Gerell, M. (2017) Collective efficacy and arson: the case of Malmö, *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 18:1, 35-51, DOI: 10.1080/14043858.2017.1298172
- Goffman, E., & Matz, R. (2014). Stigma: Den avvikandes roll och identitet (4. uppl.. ed.). Lund: Studentlitteratur.

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

- Hallin, P-O., Jashari, A., Listerborn, C., & Popoola, M. (2010). Det är inte stenarna som gör ont. Malmö Högskola, Institutionen för Urbana Studier.
- Hartmann, E. (2016). Symbolic Boundaries and Collective Violence. A New Theoretical Argument for an Explanatory Sociology of Collective Violent Action. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 46(2), 165-186.
- Haas, M. (1986). Metaphysics of Paradigms in Political Science: Theories of Urban Unrest. *The Review of Politics*. 48(4), 520-548.
- Karlsson, L., Kuusela, K., & Rantakeisu, U. (2013). Utsatthet, marginalisering och utanförskap (1. uppl.. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Kamali, M. (2006). Den segregerade integrationen. Om social sammanhållning och dess hinder. Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.
- Layder, D. (2006). *Understanding Social Theory* (Second ed.). Sage Publications.
- Lidskog, R. (2006). Staden, våldet och tryggheten: Om social ordning i ett mångkulturellt samhälle. Stockholm: Daidalos.
- Malmberg, B., Andersson, E., & Östh, J. (2013) Segregation and Urban Unrest in Sweden, *Urban Geography*, 34:7, 1031-1046, DOI: 10.1080/02723638.2013.799370
- Moran, M. (2011) Opposing Exclusion: The Political Significance of the Riots in French Suburbs (2005–2007), *Modern & Contemporary France*, 19:3, 297-312, DOI: 10.1080/09639489.2011.588793
- MSB (2011a). Varför kastar de sten? Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
- MSB (2011b). Våldsamma upplopp och kravaller i Sverige. Från avvikelse till normalitet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
- Murphy, D. S., & Robinson, M. B. (2008). The Maximizer: Clarifying Merton's theories of Anomie and strain. *Theoretical Criminology*, 12(4), 501-521
- Mucchielli, L. (2009). Autumn 2005: A Review of the Most Important Riot in the History of French Contemporary Society. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(5), 731-751.
- Mångfald i högskolan, reflektioner och förslag om social och etnisk mångfald i högskolan (SOU 2000:47). Hämtad den 2 januari 2018, från <http://www.regeringen.se/49b720/contentassets/3d2c80a820474e988d5e6f14fead5d16/sartryck-av-mangfald-i-hogskolan-sammanfattning-av-betankandet-sou-200047>
- Nationella operativa avdelningen underrättelseenheten (2015).

https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden-sociala-risker-kollektiv-formaga-och-oonskade-handelser.pdf

Ring, J & Svensson, R. (2007): Social Class and Criminality among Young People: A Study Considering the Effects of School Achievement as a Mediating Factor on the Basis of Swedish Register and Self-Report Data
<http://dx.doi.org/10.1080/14043850701610451>

Rojas, M. (2001). Sveriges oälskade barn : Att vara svensk men ändå inte (Ny, rev. uppl. ed.). Stockholm: Bromberg.

Schierup, C., Ålund, A. (2011). The end of Swedish exceptionalism? Citizenship, Neoliberalism and the politics of exclusion, 46-62.

Schierup, C., Ålund, A., & Kings, L. (2014). Reading the Stockholm riots – a moment for Social justice? *Race & Class*, 55(3), 1-21.

Sernhede, O. (2007). Alienation is my nation : Hiphop och unga mäns utanförskap i det nya Sverige (Ny utg.] ed., Ordfront pocket). Stockholm: Ordfront.

Sernhede, O. (2014). Youth rebellion and social mobilisation in Sweden. *Soundings*, (56), 81.

Silverman, D. (2013). *Doing qualitative research* (4.th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Silverman, D. (2015). *Interpreting qualitative data* (5.th ed.). London: Sage.

Statistiska centralbyrån, (2015), integration - med fokus på 15 stadsdelar. Rapport 8. Hämtad den 21 december 2017, från

https://www.scb.se/Statistik/ Publikationer/LE0105_2015A01_BR_BE57BR1501.pdf

Stigendal, M., & Sverige. Myndigheten för skolutveckling. (2004). Framgångsalternativ: Mötet i skolan mellan utanförskap och innanförskap. Lund: Stockholm: Studentlitteratur; Myndigheten för skolutveckling.

Stockholms Universitet. IMFO-gruppen. (1975). *Invandrarproblem: Fem uppsatser om invandrar- och minoritetsproblem från IMFO-gruppen*, Stockholms universitet (En PAN-bok). Stockholm: PAN/Norstedts.

Yin, R., & Retzlaff, J. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål* (1. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2009) *Forskningsetiska principer; inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet: Elanders Gotab

Wellros, S. (1992). *Ny i klassen: Om invandrarbarn i svenska skolan* (1. uppl. ed.). Malmö:

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

Gleerup.

Wihtol de Wenden, C. (2006). Urban Riots in France. *SAIS Review*, 26(2), 47-53.

Ålund, A. (1985). *Skyddsmurar: Etnicitet och klass i invandrarsammanhang* (1. uppl. ed.).

Stockholm: Liber Förlag.

Ålund, A. (1997). *Multikultiungdom: Kön, etnicitet, identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Informationsbrev

Hej,

Jag heter Emil Alherek och skriver kandidatuppsats i kriminologi vårterminen 2018.

I denna studie är avsikten att undersöka hur individer som deltar/deltagit i social oro, det vill säga våldsamt upplopp, kravaller och skadegörelse såsom att bränna bilar eller kasta sten mot polis och räddningstjänst, tänker och argumenterar kring sitt deltagande i utsatta bostadsområden.

För att delta i denna studie är det ett krav på att du fyllt 18 år. Deltagandet i studien kommer att utföras genom antingen intervjuer, gruppintervjuer eller fokusgruppsintervjuer där ditt deltagande i social oro diskuteras. Intervjuerna beräknas ta mellan 30 till 45 minuter och kommer att spelas in och utföras på valfri plats som ni själva väljer.

I studien kommer forskningsetiska principer att tas i beaktning. Detta innebär att det är helt frivilligt för dig att delta i studien och att du som respondenter har rätt till att närsomhelst avböja ditt deltagande i studien och återkalla den information du angett. Det innebär också att du garanteras full anonymitet, information om dig själv, närstående, handlingar, platser etc., kommer att ändras och göras oigenkännliga för utomstående. Den information som du delger kommer även att enbart hanteras av mig som intervjuare, förstöras efter analys och enbart användas för denna studie på Örebro Universitet vårterminen 2018.

Vid frågor om studien, var vänlig kontakta mig på mailadress eller via telefonnummer

Tack för din medverkan!

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Information till forskningsperson i studie. 2017-12-14

FORSKNINGSPERSONENS SAMTYCKE

Jag har fått både muntlig och skriftlig information om ovanstående studie.

Jag förstår syftet med studien, hur denna går till, mina rättigheter som respondenter,

Jag har fått möjlighet att reflektera kring mitt deltagande och självvalt valt att delta i denna.

Jag är medveten om att jag kommer att få en kopia av denna information.

Jag samtycker till:

- Att delta i studien
- Att mina uppgifter kommer att förvaras, behandlas och används av en student på Örebro Universitet i dennes kandidatuppsats i kriminologi vårterminen 2018.

Jag känner till att mitt deltagande är helt frivilligt. Jag är fullt medveten om att jag när som helst utan förklaring kan avbryta mitt deltagande och att deltagandet i studien inte påverkar mig negativt i framtiden.

Jag intygar härmed om att jag är införstådd i studien och samtycker till att delta i denna genom att kryssa i rutan nedan.

[ ]

Bilaga 3

Intervjuguide för fokusgrupp

Introduktion

- Information som deltagande i en vetenskaplig studie, frivillighet, informationskrav, samtyckeskrav, komfidentialitetskrav och nyttjandekrav.
- Presentation av studiens teman för respondenter.
- Information om studiens utförande såsom tid, inspelning, och dylikt.

Bakgrundsinformation

- Kön?
- Ålder?
- Födelseland?
- Civilstånd?
- Familj, barn etc.?
- Högsta avklarade utbildningsnivå?
- Huvudsaklig sysselsättning?
- Inkomst?
- Fritidssysslor?
- Boendeform och bostadsområde, som barn och vuxen?
- Föräldrar födelseland?
- Föräldrars utbildningsnivå?
- Föräldrars huvudsakliga sysselsättning?

Respondenternas självuppfattning

- Hur skulle du beskriva dig själv?

Respondenternas tidiga sociala och materiella livsvillkor och uppväxtförhållanden i utsatta bostadsområden

- Hur skulle ni beskriva det bostadsområde som ni växte upp i?
- Hur har er uppväxt i det bostadsområdet sett ut?

RÖSTERNA INIFRÅN BRINNANDE FÖRORTER

- Hur upplever ni ert bostadsområde ni växte upp i jämfört med andra bostadsområden i staden?
- Beskriv hur er skolgång i bostadsområdet sett ut?
- Hur skulle ni beskriva ert umgänge med folk i det bostadsområde ni växte upp i?

Andras uppfattning av respondenterna och deras bostadsområde

- Hur tror ni allmänheten och majoritetssamhället generellt tänker om ert bostadsområde ni växte upp i?
- Hur tror ni allmänheten uppfattar er som personer och boende i bostadsområdet?

Social oro i bostadsområdet

- Varför tror ni andra människor deltar i våldsamt upplopp och kravaller, bilbränder, stenkastning mot polis och räddningstjänst etc?
- Vad tycker du om att andra deltar i våldsamt upplopp och kravaller, bilbränder, stenkastning mot polis och räddningstjänst etc?
- Har ni själva deltar/deltagit i våldsamt upplopp och kravaller, bilbränder, stenkastning mot polis och räddningstjänst etc?
- Berätta lite om hur ni tänkte när ni deltog våldsamt upplopp och kravaller, bilbränder, stenkastning mot polis och räddningstjänst etc.
- Berätta lite om vid vilka tillfällen ni valde att delta i våldsamt upplopp och kravaller, bilbränder stenkastning mot polis och räddningstjänst etc.
- Vad fick er/dig att fortsätta eller sluta med ert/ditt deltagande i våldsamt upplopp och kravaller, bilbränder, stenkastning mot polis och räddningstjänst etc?

Andras uppfattningar om social oro

- Hur tror du andra ser på de som deltar i våldsamt upplopp och kravaller, bilbränder stenkastning mot polis och räddningstjänst etc?

Avslutande frågor

- Vad gör du om 5-10 år?
- Hur ser ni på er framtid?
- Har ni något mer ni skulle vilja tillägga?